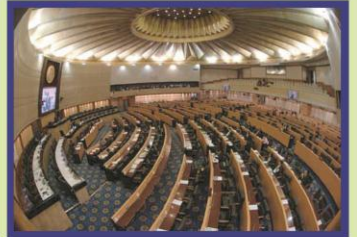

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจกระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๑/๒๕๕๙

วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๙

อ.พ. ๒๑/๒๕๕๙

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

เหตุผล

โดยที่ทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การทุจริตและประพฤติมิชอบมีความร้ายแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคืบความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... มีเนื้อหารวมจำนวน ๔๙ มาตรา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. บทนิยาม

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” หมายความว่า คดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

“ศาล” หมายความว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ประธานกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะกรรมการ ป.ป.ท.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ร่างมาตรา ๓)

๒. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดให้นำเอาวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามบทบัญญัติมาตรา ๖ ไปใช้บังคับในศาลทหารด้วย (ร่างมาตรา ๔)

๒.๒ หมวด ๑ บททั่วไป

๒.๒.๑ กำหนดให้วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นระบบไต่สวนและในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติหรือข้อบังคับใดใช้ได้กับวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖)

๒.๒.๒ กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด (ร่างมาตรา ๗)

๒.๒.๓ กำหนดให้ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนดได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๘)

๒.๒.๔ กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำคู่ความ คำร้อง คำขอ คำแถลง หรือสรรพเอกสารจัดทำสำเนายื่นต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อองค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความฝ่ายอื่น ทั้งนี้ มีให้รวมถึงเอกสารรายงานและสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. (ร่างมาตรา ๙)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๒.๕ กำหนดห้ามมิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘^๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับกรณีที่จำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ (ร่างมาตรา ๑๐)

๒.๒.๖ กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๑๑)

๒.๓ หมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา

๒.๓.๑ ส่วนที่ ๑ การไต่สวนมูลฟ้อง การฟ้องคดี และการพิจารณา

๒.๓.๑.๑ กำหนดให้ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘^๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และต้องมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดคดีทุจริตและประพฤตินิยมชอบ โดยต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๓.๑.๒ กำหนดขั้นตอนการพิจารณาของศาล เมื่อฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๓)

^๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล้างเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๕๘ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- (๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย
- (๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

- (๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
- (๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤตินิยมชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๓.๑.๓ กำหนดให้การไต่สวนมูลฟ้อง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยไม่มีทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้ (ร่างมาตรา ๑๔)

๒.๓.๑.๔ กำหนดขั้นตอนการพิจารณาของศาล เมื่อจำเลยมาศาล ในวันยื่นฟ้องหรือวันนัดพิจารณาครั้งแรก และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง (ร่างมาตรา ๑๕)

๒.๓.๑.๕ กำหนดให้ในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ ตามฟ้อง ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนต่อไปเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๖)

๒.๓.๒ ส่วนที่ ๒ การยื่นบัญชีระบุนพยานและการตรวจพยานหลักฐาน

๒.๓.๒.๑ กำหนดให้คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ตามที่ศาล เห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

๒.๓.๒.๒ กำหนดให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบในวันตรวจพยานหลักฐาน เว้นแต่ ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๑๘)

๒.๓.๓ ส่วนที่ ๓ การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐาน

๒.๓.๓.๑ กำหนดให้ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธาน กรรมการ ป.ป.ช. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือ สำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติม เพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๑๙)

๒.๓.๓.๒ กำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงาน หรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้ง มีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือ บุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติม (ร่างมาตรา ๒๐)

^๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลย ให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น”

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๓.๓.๓ กำหนดให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้ (ร่างมาตรา ๒๑)

๒.๓.๓.๔ กำหนดเกี่ยวกับการไต่สวนพยานบุคคล (ร่างมาตรา ๒๒)

๒.๓.๓.๕ กำหนดให้ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

๒.๓.๓.๖ กำหนดเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานซึ่งอาจต้องอ้างอิงในภายหน้าที่เกรงว่าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาไต่สวนในภายหลัง (ร่างมาตรา ๒๔)

๒.๓.๓.๗ กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (ร่างมาตรา ๒๕)

๒.๓.๓.๘ กำหนดให้เมื่อคู่ความร้องขอและมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คัดคำเบิกความพยานและรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลได้โดยกำหนดวิธีการและเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๒๖)

๒.๓.๓.๙ กำหนดให้เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น คู่ความมีสิทธิแถลงปิดคดีของตนด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

๒.๔ หมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๒.๔.๑ กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา เว้นแต่มาตรา ๑๒ วรรคสอง มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๘)

๒.๔.๒ กำหนดรายละเอียดของคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๒๙)

๒.๔.๓ กำหนดให้ศาลประกาศคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยเปิดเผยตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (ร่างมาตรา ๓๐)

๒.๔.๔ กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกกับผู้กล่าวอ้างโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติหรือมิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (ร่างมาตรา ๓๑)

๒.๕ หมวด ๔ อุทธรณ์

๒.๕.๑ กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๒)

๒.๕.๒ กำหนดให้การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๕.๓ กำหนดให้ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (ร่างมาตรา ๓๔)

๒.๕.๔ กำหนดให้ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามมาตรา ๒๔๕^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๓๕)

๒.๕.๕ กำหนดให้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๓๖)

๒.๕.๖ กำหนดให้การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๗)

๒.๖ หมวด ๕ ฎีกา

๒.๖.๑ กำหนดให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๐ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ร่างมาตรา ๓๘)

^๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๔๕ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๖, ๒๔๗ และ ๒๔๘ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

๒.๖.๒ กำหนดให้คำร้องตามมาตรา ๓๘ ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกา ๑ คน และผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย ๓ คน (ร่างมาตรา ๓๙)

๒.๖.๓ กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๓๘ ไว้พิจารณาได้เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วยและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๔๐)

๒.๖.๔ กำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๓๘ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (ร่างมาตรา ๔๑)

๒.๖.๕ กำหนดให้การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลฎีกา ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นฎีกา มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๒)

๒.๗ หมวด ๖ การริบทรัพย์สินและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๒.๗.๑ กำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบ (ร่างมาตรา ๔๓ และร่างมาตรา ๔๔)

๒.๗.๒ กำหนดให้การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๔๕)

๒.๗.๓ กำหนดให้ในกรณีสิ่งที่ศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยสภาพไม่สามารถส่งมอบได้ สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ หรือได้มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น หรือการติดตามเอาคืนจะกระทำได้โดยยากเกินสมควร หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งนั้น และสั่งให้ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งที่ศาลสั่งริบหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๔๖)

๒.๗.๔ กำหนดให้ในกรณีที่ศาลสั่งริบทรัพย์สินไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของที่แท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน (ร่างมาตรา ๔๗)

๒.๘ บทเฉพาะกาล

๒.๘.๑ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๔๘)

๒.๘.๒ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๙)

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติอย่างมหาศาล ทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการทุจริตและประพฤติมิชอบในระยะหลัง ๆ นั้น ได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศชาติ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นควรพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขและสร้างระบบการป้องกันปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการปฏิรูปเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้เกิดความรวดเร็วและเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างยั่งยืน อีกทั้ง เพื่อให้ระบบราชการเกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ

ซึ่งการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบได้ส่วนในการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องด้านกระบวนการยุติธรรม และจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นการแสดงเจตจำนงอย่างเด่นชัดของรัฐบาลไทยต่อประชาคมโลกถึงความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังเพื่อความมั่นคงและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
มีนาคม ๒๕๕๙

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายันท ภาสข	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นายอมร สุวรรณโรจน์	นิติกรชำนาญการ
นางกิตติมา อรุณพลทรัพย์	วิทยากรปฏิบัติการ
นางพวงผกา วรศิลป์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวอมรรัตน์ สงเคราะห์ธรรม	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวศิริพร แซ่ลี	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย	โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมาย วุฒิสภา ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๒ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญ ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.	
• ความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.	- ๑ -
• บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... เรื่องเสร็จที่ ๓๕๙/๒๕๕๙ (มีนาคม ๒๕๕๙)	- ๓ -
• ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.	- ๑๐ -
• รายงาน วาระปฏิรูปที่ ๑ : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ.....	- ๑๑ -
- หลักการและเหตุผล	- ๑๑ -
- ประเด็นปฏิรูป	- ๑๑ -
- วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์.....	- ๑๒ -
- สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	- ๑๔ -
- ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ	- ๑๘ -
- กรอบแนวคิดคนไทยไม่โกง.....	- ๓๒ -
- ตารางสรุปกลไกและมาตรการขับเคลื่อน การปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทย ไม่โกง”	- ๓๓ -
• การทุจริตในวงราชการไทย : การสังเคราะห์องค์ความรู้ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย Corruption in the Thai Bureaucracy: Synthesis of knowledge Approach to the solutions from Leaders and very important persons of Thailand	- ๓๖ -
• มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ Measures for the Prevention and Suppression of Corruption in Various Countries	- ๔๙ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๑๑๐๓๓ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... (๑)
- : ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๒)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)..... (๑๖)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของ

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมา

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชูคดีที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญ

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๑.๒ เหตุผล

โดยที่ทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การทุจริตและประพฤติมิชอบมีความร้ายแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....”

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. บทนิยาม (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” หมายความว่า คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

“ศาล” หมายความว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“ประธานกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะกรรมการ ป.ป.ท.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๖. มาตรการรักษาการ (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ กำหนดให้นำเอาวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามบทบัญญัติมาตรา ๖ ไปใช้บังคับในศาลทหารด้วย (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ ไปใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในศาลทหารด้วย เว้นแต่

- (๑) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๔ ได้แก่ อัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๒) ผู้มีอำนาจฟ้องคดีให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๓) การจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแทนความที่ศาลทหารตั้งให้แก่จำเลยตามมาตรา ๑๔ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๔) การจ่ายค่าป่วยการ ค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่บุคคลตามมาตรา ๒๓ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- (๕) การอุทธรณ์และฎีกา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๖) การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๗) ให้คำว่า “พนักงานอัยการ” หมายความรวมถึงอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

ในกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน ให้ถือเป็นอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

ให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๗.๒ หมวด ๑ บททั่วไป

๗.๒.๑ กำหนดให้วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นระบบไต่สวน และในกรณีที่ไม่มียกเว้นหรือข้อยกเว้นใดใช้บังคับได้กับวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖)

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

มาตรา ๖ วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ใช้ระบบไต่สวน

ในการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ในกรณีที่ไม่มียกเว้นบทบัญญัติและข้อบังคับดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

๗.๒.๒ กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

๗.๒.๓ กำหนดให้ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนดได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ ระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

๗.๒.๔ กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำคู่ความ คำร้อง คำขอ คำแถลง หรือสรรพเอกสารจัดทำสำเนายื่นต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อองค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความฝ่ายอื่น ทั้งนี้ให้มีรวมถึงเอกสารรายงานและสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ ให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำคู่ความ คำร้อง คำขอ คำแถลง หรือสรรพเอกสารจัดทำสำเนายื่นต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อองค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความฝ่ายอื่น ความในวรรคหนึ่งมิให้รวมเอกสารตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๗.๒.๕ กำหนดห้ามมิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนี รวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่าง ถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘* แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับกับกรณีที่จำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดให้ลงโทษ (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นับระยะเวลา ที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่าง ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับ

๗.๒.๖ กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่าง ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีในระหว่าง การพิจารณาของศาล ไม่ว่าจะศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ให้โจทก์รายงานผลการติดตามจับกุม จำเลยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้น มีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมิได้รับโทษก็ติด ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ติด ถ้ายังมีตัวผู้นั้น มาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลย การลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

๗.๓ หมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา

๗.๓.๑ ส่วนที่ ๑ การไต่สวนมูลฟ้อง การฟ้องคดี และการพิจารณา

๗.๓.๑.๑ กำหนดให้ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘^๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และต้องมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นความผิดคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นความผิดคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และให้โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน

กรณีศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง

๗.๓.๑.๒ กำหนดขั้นตอนการพิจารณาของศาล เมื่อฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลสั่งต่อไปนี้

(๑) ในคดีผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตาม (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี

(๒) ในคดีที่พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ เว้นแต่จำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

(๓) ในคดีที่อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

^๖ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๕๘ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

(๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำความผิดนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

(๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิด

(๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๗.๓.๑.๓ กำหนดให้การไต่สวนมูลฟ้อง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยไม่มีนายความ ให้ศาลตั้งนายความให้ (ร่างมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ การไต่สวนมูลฟ้อง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับกรณีตามมาตรา ๑๓ (๒) ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้องกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ไม่ว่าจะเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือคดีผู้เสียหายเป็นโจทก์ ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลถามจำเลยว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งนายความให้โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๓ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสังวาคติไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสังวาคติได้ตามที่เห็นสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้ คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย

๗.๓.๑.๔ กำหนดขั้นตอนการพิจารณาของศาล เมื่อจำเลยมาศาลในวันยื่นฟ้องหรือวันนัดพิจารณาครั้งแรก และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง (ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ วรรคสอง ในวันยื่นฟ้องหรือวันนัดพิจารณาครั้งแรก แล้วแต่กรณี เมื่อจำเลยมาศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป และอ่านกับอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ถ้าจำเลยให้การหรือไม่ยอมให้การก็ให้บันทึกไว้ และให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานโดยให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

^๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้วให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีพยานมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น”

๗.๓.๑.๕ กำหนดให้ในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนต่อไปเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๖ ในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ไม่ว่ากฎหมาย จะกำหนดอัตราโทษไว้เพียงใดก็ตาม ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนต่อไปเพื่อทราบถึง พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้

๗.๓.๒ ส่วนที่ ๒ การยื่นบัญชีระบุพยานและการตรวจพยานหลักฐาน

๗.๓.๒.๑ กำหนดให้คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอ ตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้

การอ้างพยานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันตรวจพยานหลักฐาน ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน พร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยาน และวิธีการได้มาซึ่งพยาน ดังกล่าว

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ยื่นบัญชีระบุพยานจะต้องยื่นคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็น และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่พยานเอกสารหรือพยานวัตถุอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานหลักฐานดังกล่าวมาจากผู้ที่ครอบครอง โดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยาน เพื่อให้ได้พยานหลักฐานนั้นมาก่อนวันนัดตรวจ พยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด

๗.๓.๒.๒ กำหนดให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบในวันตรวจพยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๘ ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั่นเอง หลังจากนั้นให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในกรณีที่มีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใด ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนดวันนัดไต่สวน และแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

๗.๓.๓ ส่วนที่ ๓ การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐาน

๗.๓.๓.๑ กำหนดให้ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๙ ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร

๗.๓.๓.๒ กำหนดให้ศาลมีอำนาจเรียกหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณารวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติม (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ศาลมีอำนาจเรียกหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติม แล้วรายงานให้ศาลทราบและจัดส่งหลักฐานดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

๗.๓.๓.๓ กำหนดให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ (ร่างมาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑ ให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้

๗.๓.๓.๔ กำหนดเกี่ยวกับการไต่สวนพยานบุคคล (ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๒๒ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะ เป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม

การถามพยานตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำก็ได้

หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

๗.๓.๓.๕ กำหนดให้ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ (ร่างมาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓ ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นได้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๗.๓.๓.๖ กำหนดเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานซึ่งอาจต้องอ้างอิงในภายหลังที่เกรงว่าจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาไต่สวนในภายหลัง (ร่างมาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔ ถ้าอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งอาจต้องอ้างอิงในภายหลังจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาไต่สวนในภายหลัง บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีได้ โดยให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนดังกล่าวให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ไม่ว่าภายหลังจะได้มีการฟ้องคดีต่อศาลที่ทำการไต่สวนหรือไม่ก็ตาม

๗.๓.๓.๗ กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลัง จำเลยได้ (ร่างมาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วย หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มา ฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคล นั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้

(๓) จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วแต่ได้หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้

ในกรณีดังกล่าว เมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้น ต่อไป

๗.๓.๓.๘ กำหนดให้เมื่อคู่ความร้องขอและมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาต ให้คัดคำเบิกความพยานและรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลได้โดยกำหนดวิธีการและ เงื่อนไขตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๒๖)

มาตรา ๒๖ เมื่อคู่ความร้องขอและมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คัดคำเบิกความพยาน และรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลได้โดยกำหนดวิธีการและเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

๗.๓.๓.๙ กำหนดให้เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น คู่ความมีสิทธิ แกลงปิดคดีของตนด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

มาตรา ๒๗ เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น คู่ความมีสิทธิแกลงปิดคดีของตน ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด

๗.๔ หมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

๗.๔.๑ กำหนดให้การพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา เว้นแต่มาตรา ๑๒ วรรคสอง มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และ มาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๘)

มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ เว้นแต่ มาตรา ๑๒ วรรคสอง มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗.๔.๒ กำหนดรายละเอียดของคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (ร่างมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ คำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน นอกจากจะต้อง ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติแล้ว จะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและสถานที่ตั้ง ของทรัพย์สินที่ขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ชื่อ และที่อยู่ของผู้ครอบครองหรือมีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ในขณะที่ยื่นคำร้องด้วย

๗.๔.๓ กำหนดให้ศาลประกาศคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยเปิดเผย ตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (ร่างมาตรา ๓๐)

มาตรา ๓๐ เมื่อได้รับคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ให้ศาลประกาศคำร้อง ดังกล่าวโดยเปิดเผยตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา
บุคคลภายนอกอาจร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้แต่ต้องกระทำก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น คำคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลโดยระบุเหตุแห่งการคัดค้านโดยละเอียด และให้ศาลส่งสำเนาคำคัดค้านให้แก่คู่ความทุกฝ่าย

๗.๔.๔ กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกกับผู้กล่าวอ้างโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่ร้องขอ ให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติหรือมิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (ร่างมาตรา ๓๑)

มาตรา ๓๑ ผู้ใดกล่าวอ้างโต้แย้งว่า ทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิด จากการร่ำรวยผิดปกติก็มิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็ ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล
ถ้าผู้มีภาระการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน มิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ หรือมิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีผู้ที่กล่าวอ้างโต้แย้งเป็นทนายหรือผู้จัดการมรดก ให้ศาลคำนึงถึงความสามารถ ในการพิสูจน์ของบุคคลดังกล่าวและพิจารณาพิพากษาตามที่เห็นว่าเป็นธรรม

๗.๕ หมวด ๔ อุทธรณ์

๗.๕.๑ กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบชั้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๒)

มาตรา ๓๒ ให้จัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบชั้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๗.๕.๒ กำหนดให้การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้น ภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง (ร่างมาตรา ๓๓)

มาตรา ๓๓ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นนั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว

๗.๕.๓ กำหนดให้ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (ร่างมาตรา ๓๔)

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

๗.๕.๔ กำหนดให้ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามมาตรา ๒๔๕^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๓๕)

^๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๔๕ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๔๖, ๒๔๗ และ ๒๔๘ เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นว่านี้จะไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษายืน”

มาตรา ๓๕ คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามมาตรา ๒๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๗.๕.๕ กำหนดให้ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๓๖)

มาตรา ๓๖ ให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด

๗.๕.๖ กำหนดให้การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๗)

มาตรา ๓๗ การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗.๖ หมวด ๕ ฎีกา

๗.๖.๑ กำหนดให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๐ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (ร่างมาตรา ๓๘)

มาตรา ๓๘ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๐ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แล้วให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับกับการฎีกาด้วยโดยอนุโลม

๗.๖.๒ กำหนดให้คำร้องตามมาตรา ๓๘ ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกา ๑ คน และผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย ๓ คน (ร่างมาตรา ๓๙)

มาตรา ๓๙ คำร้องตามมาตรา ๓๘ ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาหนึ่งคนและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน การวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้บังคับตามความเห็นของฝ่ายที่เห็นควรรับฎีกา

๗.๖.๓ กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๓๘ ไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงผลประกอบด้วยและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๔๐)

มาตรา ๔๐ ให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๓๘ ไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย

ปัญหาสำคัญตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ
- (๒) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา
- (๓) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน
- (๔) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น
- (๕) เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต
- (๖) เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วอาจมีผลเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (๗) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงผลประกอบด้วยและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น

ในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกาไว้พิจารณา

๗.๖.๔ กำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๓๘ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (ร่างมาตรา ๔๑)

มาตรา ๔๑ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๓๘ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

๗.๖.๕ กำหนดให้การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้นำบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นฎีกา มาใช้บังคับ โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๒)

มาตรา ๔๒ การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้นำบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นฎีกา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗.๗ หมวด ๖ การริบทรัพย์สินและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๗.๗.๑ กำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งริบ (ร่างมาตรา ๔๓ และร่างมาตรา ๔๔)

มาตรา ๔๓ การริบทรัพย์สินในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากศาล จะมีอำนาจริบทรัพย์สินตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้ด้วย เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๑) ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

(๒) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มา จากการกระทำความผิดหรือจากการเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้โฆษณาหรือประกาศให้ผู้อื่น กระทำความผิด

(๓) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) หรือ (๒)

(๔) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

ในการที่ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินตาม (๑) ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด รวมทั้งโอกาสที่จะนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดอีก

ในกรณีที่ศาลเห็นว่ามิใช่วิธีการอื่นที่จะทำให้บุคคลไม่สามารถใช้ทรัพย์สินตาม (๑) ในการกระทำความผิดได้อีกต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวแทนการริบทรัพย์สิน หากการดำเนินการตามวรรคสามไม่เป็นผล ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นในภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๔ ในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ บรรดาทรัพย์สินดังต่อไปนี้ให้รับเสียทั้งสิ้น
เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๑) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้ให้ ขอให้
หรือรับว่าจะให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำ
อันมิชอบด้วยหน้าที่

(๒) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มา
จากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิด
ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตหรือตามกฎหมายอื่น

(๓) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่ได้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้
เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

(๔) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย
จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๕) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒) (๓)
หรือ (๔)

๗.๗.๒ กำหนดให้การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญาให้เป็นไปตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๔๕)

มาตรา ๔๕ การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญาให้เป็นไป
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง

๗.๗.๓ กำหนดให้ในกรณีสิ่งทีศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยสภาพ
ไม่สามารถส่งมอบได้ สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ หรือได้มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้า
กับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น หรือการติดตามเอาคืนจะกระทำ
ได้โดยยากเกินสมควร หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งนั้น และสั่งให้
ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งทีศาลสั่งริบหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าดังกล่าว
ภายในเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๔๖)

มาตรา ๔๖ ถ้าความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำขอของโจทก์ว่า สิ่งที่ศาลสั่งรับหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยสภาพไม่สามารถส่งมอบได้ สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือได้มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น หรือการติดตามเอาคืนจะกระทำไม่ได้โดยยากเกินสมควร หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งนั้นโดยคำนึงถึงราคาท้องตลาดในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และสั่งให้ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งนั้นที่ศาลสั่งรับหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าดังกล่าวภายในเวลาที่ศาลกำหนด

การกำหนดมูลค่าตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีการนำไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือในกรณีมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาแทนต่ำกว่าราคาท้องตลาดของสิ่งนั้นที่ศาลสั่งรับหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินในวันที่มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น ให้ศาลกำหนดโดยคำนึงถึงสัดส่วนของทรัพย์สินที่มีการรวมเข้าด้วยกันนั้น หรือมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาแทนสิ่งนั้น แล้วแต่กรณี

ในการสั่งให้บุคคลชำระเงินตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ผู้ชำระเงินทั้งหมดในคราวเดียวหรือจะให้อ่อนชำระก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณี และถ้าผู้นั้นไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ต้องเสียดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดตามอัตราที่กฎหมายกำหนด และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลนั้นได้ไม่เกินจำนวนเงินที่ยังค้างชำระ

๗.๗.๔ กำหนดให้ในกรณีที่ศาลสั่งรับทรัพย์สินไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของที่แท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน (ร่างมาตรา ๔๗)

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ศาลสั่งรับทรัพย์สินตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของที่แท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน คำร้องของเจ้าของที่แท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

ในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินตามมาตรา ๔๕ หากปรากฏโดยคำร้องของผู้เป็นเจ้าของแท้จริงในทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินแทน คำร้องของเจ้าของแท้จริง เช่นว่านี้จะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

๗.๘ บทเฉพาะกาล

๗.๘.๑ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด (ร่างมาตรา ๔๘)

มาตรา ๔๘ บรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

๗.๘.๒ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๙)

มาตรา ๔๙ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความจำเป็นในการตรา

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....*

---

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๓. ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

ด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การทุจริตและประพฤติมิชอบในระยะหลัง มีความรุนแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมากหากไม่ได้รับการแก้ไข โดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น เพื่อให้การป้องกัน และปราบปรามการทุจริตดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็วและเป็นธรรม สมควรให้มีวิธีพิจารณาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ไม่มี

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

การตราพระราชบัญญัตินี้ไม่เกิดภาระแก่คู่ความ

๖. ความพร้อมของรัฐ

ศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้

---

* ที่มา : กลุ่มพัฒนากฎหมาย สำนักงานกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

วิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

๙. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับ

๑๐. การรับพิจารณาความคิดเห็น

คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘ เห็นชอบให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบแล้ว

เรื่องเสร็จที่ ๓๕๗/๒๕๕๗

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๓๗๕๗๕ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ลงมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ในการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณา โดยในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มีผู้แทนกรมพระธรรมนูญ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำเป็นบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงานประมาณ สำนักงาน ก.พ. และสำนักงาน ก.พ.ร. เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้

๒.๒ สำนักงานอัยการสูงสุด เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ และมีข้อสังเกต ดังนี้

(๑) ร่างมาตรา ๑๔ เดิม (ร่างมาตรา ๑๑) กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไป ระหว่างปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลที่กำหนดให้โจทก์ต้องรายงานผลการติดตามจับกุมจำเลยทุกหนึ่งเดือนหรือภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร นั้น เห็นว่าการจับกุม จำเลยเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๑๗ พนักงานอัยการโจทก์จะทราบต่อเมื่อได้มีการจับกุมจำเลยได้แล้ว และ พนักงานอัยการโจทก์จึงจะขอให้ศาลดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็จะต้องเร่งรัดการจับกุมตามหมายจับศาลโดยรวดเร็วอยู่แล้ว การให้พนักงานอัยการโจทก์รายงาน ต่อศาลทุกหนึ่งเดือนอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ จึงไม่ควรบัญญัติไว้ในร่างกฎหมาย

(๒) ร่างมาตรา ๑๕ วรรคสอง เดิม (ร่างมาตรา ๑๒ วรรคสอง) ที่กำหนดให้ โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ ต่อศาลฯ นั้น เห็นว่า การส่งสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ด้วยนั้น น่าจะเป็นการสร้างภาระในการดำเนินคดี มากเกินสมควรเพราะบางคดีมีเอกสารหลักฐานเป็นจำนวนมาก หากต้องมีการสแกนเป็นสำเนา อิเล็กทรอนิกส์ด้วยแล้ว การดำเนินคดีอาจมีอุปสรรคและล่าช้า เห็นควรให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ให้ส่งสำเนาเอกสารก็น่าจะเพียงพอ

(๓) ร่างมาตรา ๔๕ เดิม (ร่างมาตรา ๓๘) ประกอบมาตรา ๔๘ เดิม (ร่างมาตรา ๔๐) ที่กำหนดให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาเมื่อเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ซึ่งเป็นระบบอนุญัตินั้น ยังมีปัญหาหลายประการตามความเห็นของ คณะกรรมการกฤษฎีกา ตามเรื่องเสร็จที่ ๑๐๙๔/๒๕๕๘ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมการอุทธรณ์ฎีกา) จึงเห็นควร ปรับปรุงร่างมาตราดังกล่าวให้เป็นระบบเดียวกันต่อไป

๒.๓ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เห็นพ้องกับหลักการ ของร่างฯ โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับนิยามตามร่างมาตรา ๓ (๒) กรณีคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งหมายความว่า คดีอาญาที่เป็นความผิดในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ ไม่ว่าจะมิใช่ข้อหาหรือ ความผิดอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตามนั้น มีความหมายครอบคลุมเพียงใด และจะกระทบต่อ การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ เนื่องจาก หากพิจารณาการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในมูลฐาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวล กฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ตามนัยมาตรา ๓ (๕) แห่ง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว จะมีมาตรการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ ๒ ส่วน กล่าวคือ การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สินและการดำเนินคดีอาญารฐานฟอกเงิน โดยการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น กฎหมายได้กำหนดให้ต้องยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่วนการดำเนินคดีอาญารฐานฟอกเงิน เนื่องจากเป็นคดีอาญาทั่วไป จึงต้องดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาและอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากข้อกฎหมายข้างต้นในการกำหนดประเภทคดีที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามนัยร่างมาตรา ๓ (๒) จึงควรกำหนดกรอบให้ชัดเจนเกี่ยวกับคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในอันที่จะต้องนำวิธีพิจารณาความตามร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับว่ามีความหมายครอบคลุมเพียงใดเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ (หมายเหตุ : หลักการนี้นำไปกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....)

๒.๔ กระทรวงยุติธรรม เห็นชอบด้วยกับหลักการของร่างฯ ซึ่งเป็นการออกกฎหมายวิธีพิจารณาเพื่อคดีทุจริตเป็นการเฉพาะ ด้วยเหตุว่าคดีทุจริตเป็นคดีที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป อีกทั้งเป็นคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย (victimless crime) ทำให้โอกาสในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยาก พยานหลักฐานมักปรากฏอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานกระทำได้ยาก ซึ่งหากใช้วิธีการดำเนินคดีแบบตั้งรับ (passive) ดังคดีอาญาทั่วไปก็จะก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ดำเนินคดีและเป็นการยากลำบาก ในการนำตัวเจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตมาลงโทษส่งผลเสียหายให้แก่ประเทศชาติได้ อย่างไรก็ตาม กระทรวงยุติธรรมมีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการกำหนดวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งเป็นการดำเนินคดีอาญาที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น กรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีใดแล้ว จึงอาจไม่มีความจำเป็นต้องนำมาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ซ้ำอีก เพื่อหลีกเลี่ยงความแตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความหรือการบังคับใช้

(๒) ความในหมวด ๕ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตฎีกาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นกรณีที่จะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการฎีกาคดีอาญาในระบบกฎหมายของไทยในปัจจุบัน จากระบบสิทธิไปสู่ระบบอนุญาต ซึ่งแม้หลักการในเรื่อง

การขออนุญาตฎีกานี้จะได้มีการบังคับใช้แล้วในคดีแพ่ง ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่สำหรับในคดีอาญานั้น ยังเป็นกรณีที่มีข้อถกเถียงอยู่ในวงกว้างและยังไม่เป็นที่ยุติ การจะนำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้เป็นการเฉพาะ คดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะทำให้การฎีกาคดีตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แตกต่างจากคดีอาญาโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก อีกทั้งขณะนี้สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การอุทธรณ์ฎีกา) ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแล้ว และอยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ซึ่งหากคณะรัฐมนตรีได้มีมติต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การอุทธรณ์ฎีกา) เป็นประการใดก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อีก

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... แล้ว มีการแก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ปรับปรุงนิยามคำว่า “คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” และ “ศาล” เพื่อให้นิยามดังกล่าวมีความหมายเช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากนี้ ได้ตัดนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” และ “ก.บ.ศ.” ออก เนื่องจากได้มีการแก้ไขเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัตินี้ในส่วนนี้ โดยนำไปบัญญัติรวมไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีนิยามดังกล่าวอีก (ร่างมาตรา ๓)

(๒) เพิ่มบทบัญญัติให้นำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปใช้บังคับแก่พิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบในศาลทหารด้วย รวมถึงกำหนดข้อยกเว้นบางประการมิให้นำร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปใช้บังคับในศาลทหาร (ร่างมาตรา ๔)

(๓) เพิ่มบทบัญญัติในกรณีที่คดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วย ให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖ วรรคสาม) และได้ตัดบทบัญญัติของร่างมาตรา ๗ วรรคสอง เดิม เกี่ยวกับคุณสมบัติและองค์คณะในการพิจารณา

พิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เนื่องจากเรื่องดังกล่าวควรกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๔) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้องในคดีผู้เสียหายเป็นโจทก์และในคดีพนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับในคดีที่อัยการสูงสุดเป็นโจทก์นั้นกำหนดให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องแต่อย่างใด (ร่างมาตรา ๑๓) และกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความแก่จำเลย ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง รวมทั้งการแถลงคดีของจำเลยเพื่อให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลจะสั่งคดี และกำหนดให้ศาลต้องแสดงผลในการสั่งคดีด้วย (ร่างมาตรา ๑๔) นอกจากนี้ หากในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำผิดจริงก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๖)

(๕) แก้ไขบทบัญญัติที่กำหนดในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๑๙)

(๖) กำหนดให้การพิจารณาและการสืบพยานในศาลกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และหากศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ หากมีเหตุตามที่กำหนดไว้ (ร่างมาตรา ๒๕)

(๗) แก้ไขบทบัญญัติโดยกำหนดให้จำเลยจะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลขณะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา มิฉะนั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๘ วรรคสอง)

(๘) ปรับปรุงบทบัญญัติในเรื่องที่กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย หรือในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย และในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้ศาลแสดงผลประกอบด้วย โดยให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๔๐)

(๙) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการริบทรัพย์สินและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไว้เป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิดหรือจากการเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้โฆษณาหรือประกาศให้ผู้อื่นกระทำความผิด และทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่ายจ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด รวมตลอด

ทั้งดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น (ร่างมาตรา ๔๓) ส่วนการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในส่วนอาญาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๔๕)

(๑๐) เพิ่มบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ได้ และคำร้องของผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ส่วนกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงิน หากปรากฏโดยคำร้องของผู้เป็นเจ้าของแท้จริงในทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินแทน คำร้องของผู้เป็นเจ้าของแท้จริงเช่นนี้จะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวเช่นกัน (ร่างมาตรา ๔๗)

(๑๑) ข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(ก) ข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดตามข้อ ๒.๒ (๑) นั้น เห็นว่า กรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว การให้โจทก์ต้องรายงานผลการติดตามจับกุมจำเลยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร ก็เพื่อประโยชน์ในการติดตามตัวจำเลยมาดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องบัญญัติให้โจทก์มีหน้าที่ดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๑)

(ข) ข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดตามข้อ ๒.๒ (๒) นั้น เห็นว่า การให้โจทก์ต้องจัดทำสำเนาอิเล็กทรอนิกส์เสนอต่อศาล เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนซึ่งอาจมีจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ในการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๒)

(ค) ข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดตามข้อ ๒.๒ (๓) และกระทรวงยุติธรรม ตามข้อ ๒.๔ (๒) นั้น เห็นว่า การกำหนดระบอบอนุญาตฎีกาไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นพิเศษเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปด้วยความรวดเร็ว จึงกำหนดให้ฎีกาได้เฉพาะปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้หรืออัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย (ร่างมาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๐)

(ง) ข้อสังเกตของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามข้อ ๒.๓ นั้น ได้นำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... แล้ว

๔. ข้อสังเกตของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า เนื่องจากคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและ

ประพตติมิชอบ พ.ศ. .... ได้กำหนดวิธีพิจารณาคดีและการอุทธรณ์ฎีกาเป็นพิเศษเพื่อให้การพิจารณาคดีดังกล่าวเสร็จสิ้นไปโดยเร็วขึ้นโดยกำหนดให้มีการพิจารณาเพียงสองชั้นศาลและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๓๖) แต่สามารถขออนุญาตฎีกาได้เฉพาะปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยหรืออัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองว่ามีเหตุอันควรฎีกา ซึ่งทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้ระบบขออนุญาตฎีกาเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามบุคคลที่อยู่ในศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารและถูกดำเนินคดีในคดีทุจริตและประพตติมิชอบและคดีอาญาเสพติดนั้น กลับได้รับสิทธิในการฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีดังกล่าวและมีการพิจารณาคดีโดยสามชั้นศาล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีทุจริตและประพตติมิชอบหรือคดีอาญาเสพติดซึ่งอยู่ในอำนาจศาลพลเรือนและศาลทหาร ดังนั้น จึงเห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร เพื่อให้ระบบอนุญาตฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นแนวทางเดียวกัน

๕. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพตติมิชอบ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพตติมิชอบ พ.ศ. .... มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาอารรคคดีทุจริตและประพตติมิชอบ นั้น เป็นไปอย่างรวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพของระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีทุจริตและประพตติมิชอบ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องด้านกระบวนการยุติธรรม และจะส่งผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นการแสดงเจตจำนงอย่างเด่นชัดของรัฐบาลไทยต่อประชาคมโลกถึงความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพตติมิชอบอย่างจริงจังเพื่อความมั่นคงและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๕๙

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....*

ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติอย่างมหึมา ทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการทุจริตและประพฤติมิชอบในระยะหลัง ๆ นั้น ได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น หากไม่ได้รับการแก้ไข โดยเร่งด่วนอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของประเทศชาติ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นควรพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขและสร้างระบบการป้องกันปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการปฏิรูปเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้เกิดความรวดเร็วและเกิดผลจริง ในทางปฏิบัติ เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างยั่งยืน อีกทั้ง เพื่อให้ระบบราชการเกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบ

ซึ่งการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เสมอภาค และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้อง ด้านกระบวนการยุติธรรม และจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล อีกทั้ง ยังเป็นการแสดงเจตจำนงอย่างเด่นชัดของรัฐบาลไทยต่อประชาคมโลกถึงความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังเพื่อความมั่นคงและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

---

* ที่มา : บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... เรียบเรียงโดย นางกิตติมา อรุณพลทรัพย์ วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

รายงาน

วาระปฏิรูปที่ ๑ : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ*

๑. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ รัฐบาล รวมถึงสภาปฏิรูปแห่งชาติ เห็นพ้องให้เป็นวาระแห่งชาติ จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน และร่วมมือกันให้เกิดความสอดคล้อง สามารถสร้างระบบการป้องกันปราบปรามที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จนทำให้มั่นใจได้ว่า จะดำเนินการกับภาคการเมือง ภาครัฐ (ข้าราชการประจำ เจ้าหน้าที่ของรัฐ) และภาคเอกชน ที่สมคบกันทุจริตและประพฤติมิชอบ หาผลประโยชน์ เบียดบังประโยชน์ของส่วนรวม ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยเฉพาะการปรับปรุงกระบวนการเอาคนผิดมาลงโทษให้เกิดความรวดเร็ว และเกิดผลจริงในทางปฏิบัติ เร่งแก้ปัญหาคอร์รัปชันให้คืบคลานหายวับไป ซึ่งหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ และยังไม่ปล่อยให้จำเลยในคดีหลบหนีโทษไปอย่างลอยนวล ความไร้ประสิทธิภาพดังกล่าวทำให้สังคมยอมจำนน ก่อเกิดค่านิยมที่ผิด ๆ ถึงขนาดยอมรับ และยกมือไหว้คนโกงหากตนเองได้ประโยชน์จากการทุจริตนั้นด้วย

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนานนี้ได้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศเป็นมูลค่าปีละหลายแสนล้านบาท และที่ประเมินไม่ได้อีกมหาศาล อีกทั้งแพร่หลายไปทั่วทุกระดับ ทุกวงการ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และส่งผลให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การแก้ปัญหาคอร์รัปชันและประพฤติมิชอบในระดับคะแนนไม่ถึงครึ่งมาโดยตลอด ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขและนำเสนอ ข้อเสนอในการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การปลูกฝังและการเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้ให้แก่สังคมไทย เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ลดน้อยลงไป

๒. ประเด็นปฏิรูป

ออกแบบพิมพ์เขียวการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ สอดคล้องมาตรฐานสากลและบริบทสังคมไทย โดยมีหลักยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน ได้แก่

๒.๑ ยุทธศาสตร์การปลูกฝัง “คนไทยไม่โกง” เพื่อปฏิรูป “คน” ให้มีจิตสำนึกและสร้างพลังรวม เพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

๒.๒ ยุทธศาสตร์การป้องกันด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อปฏิรูประบบและองค์กร เพื่อสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน

๒.๓ ยุทธศาสตร์การปราบปราม เพื่อปฏิรูประบบและกระบวนการจัดการต่อกรณีการทุจริต คอรัปชันให้มีประสิทธิภาพ

---

*ที่มา : รายงาน วาระปฏิรูปที่ ๑ : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ หน้า ๑ - ๒๒, ๒๙ - ๓๑ (รายงานนี้จัดทำโดยคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยได้ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ และได้นำส่งคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

คณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุม Workshop เพื่อระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการในเบื้องต้นเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และจัดทำร่างพิมพ์เขียวการปฏิรูป (Blueprint for Change) ในประเด็นการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ นำเสนอเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ จากนั้น ได้ดำเนินการจัดทำกำหนดวิธีและกระบวนการปฏิรูป (Process and Organizational Design) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ ๖ คณะ ที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นพิจารณาประเด็นที่ควรปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ๑) คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ
- ๒) คณะอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๓) คณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ
- ๔) คณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
- ๕) คณะอนุกรรมการปฏิรูปการใช้งบประมาณภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์
- ๖) คณะอนุกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

โดยมีวิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๑ คณะอนุกรรมการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ มีการใช้วิธีการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๑) การวิเคราะห์/ทบทวน/ระดมสมองมาตรการพิเศษเพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอการปฏิรูประยะแรก

๒) ศึกษา/รวบรวมข้อมูลลักษณะงานและผลการดำเนินงานด้านการปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และจากต่างประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์จัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป

- วิเคราะห์ภาพรวม (Mapping) ของงานที่ได้มีการริเริ่มดำเนินการมาแล้ว

- วิเคราะห์ศักยภาพของงานในการขับเคลื่อนเพื่อไปสู่การปฏิรูปประเทศ โดยพิจารณาจากความน่าสนใจของลักษณะแนวคิดในการดำเนินโครงการ ผลสำเร็จในการดำเนินงาน และศักยภาพในการขยายผล

๓) วิเคราะห์/จัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

- กำหนดแนวทางที่จะนำไปสู่การทำให้ “คนไทยไม่โกง”

- กำหนดประเด็นปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

- จัดลำดับความสำคัญของแนวทางที่เสนอ รวมทั้งเสนอวิธีการในการนำแนวทางไปเริ่มดำเนินการ เช่น การใช้คำสั่งของฝ่ายบริหาร การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การประสานความร่วมมือและสนับสนุนทรัพยากร เป็นต้น

- วิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวทางปฏิรูปแต่ละเรื่องตามยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” กับข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปที่เกี่ยวข้องของส่วนงานกรมการอื่น

- วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีศักยภาพเป็นพลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

- วิเคราะห์เงื่อนไขความสำเร็จและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งเสนอวิธีการสร้างเงื่อนไขเพื่อความสำเร็จและเอาชนะอุปสรรค

- ระบุผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากข้อเสนอปฏิรูปและตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์

๓.๒ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและข้อคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปในการปฏิรูปและยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

คณะอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๒) ที่ปรึกษาประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ๓) บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
- ๔) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๕) สำนักงานศาลยุติธรรม
- ๖) กรมสรรพากร
- ๗) กรมศุลกากร

คณะอนุกรรมการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านคอร์รัปชันภาครัฐ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผผ.)
- ๒) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
- ๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)
- ๔) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- ๕) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)
- ๖) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
- ๗) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๘) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

คณะอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เชิญบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) นายเอียร์ชัย ฒ นคร อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)
- ๓) สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.)
- ๔) สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ
- ๕) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการใช้งบประมาณภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์
เชิญหน่วยงานดังต่อไปนี้

- ๑) สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๓) สำนักงบประมาณ
- ๔) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๕) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)
- ๖) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- ๗) สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
- ๘) สมาคมมีเดียเอเจนซีและธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย

คณะอนุกรรมการพิจารณาพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

คณะกรรมการตั้งผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอนุกรรมการ เพื่อพิจารณา
ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....
(กรมบัญชีกลางเป็นผู้ยกร่าง) ได้แก่

- ๑) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงมหาดไทย
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- ๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ๔) สำนักงานอัยการสูงสุด
- ๕) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๖) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- ๗) กรมบัญชีกลาง

๘) หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ อาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภา
หอการค้าไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

สรุปผลการพิจารณาแนวคิดเรื่องการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ ต้องดำเนินการในองค์ประกอบดังนี้

๔.๑ การปลูกฝัง โดยใช้ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ๓ แนวทาง ๗ กลุ่มเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” เป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
ในสังคมไทย โดยมีแนวคิดที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางของการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทั้งวิธีการและ
เป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในด้านวิธีการ “คน” เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา
เพราะถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่มีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมและให้คุณค่า/ค่านิยมที่ไม่ยอมรับพฤติกรรม
การทุจริตคอร์รัปชันจนกลายเป็นวิถีคิดและวิถีการใช้ชีวิตแล้ว การทุจริตคอร์รัปชันก็จะเกิดขึ้นได้ยาก
เพราะสังคมถือว่าเป็นเรื่องผิดอย่างร้ายแรง หากมีใครที่กระทำการทุจริตคอร์รัปชันก็จะถูกรังเกียจและ
การลงโทษทางสังคม (Social sanction) ส่วนในด้านเป้าหมาย “คน” ก็เป็นตัวการปัญหาสำคัญที่ทำให้
เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพราะเมื่อคนหนึ่งเป็นผู้กระทำโดยที่ไม่คิดว่าเป็นเรื่องที่ผิดไม่สมควรทำ ขณะที่
คนอื่น ๆ ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องใหญ่และยอมรับการกระทำดังกล่าวหรือแม้กระทั่งอาจได้รับผลประโยชน์
บางอย่างจนไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อส่วนรวม การแก้ไขจึงต้องแก้ที่วิถีคิดของคนโดยตรง ให้คนมี
ภูมิคุ้มกันต่อโอกาสและการยั่วยุให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็น “คนไทยไม่โกง” ที่นอกจากตนเองไม่โกง
และจะไม่ยอมให้ผู้อื่นโกงอีกด้วย

กรอบการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” ประกอบด้วย “สามแนวทาง เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย” ดังนี้

สามแนวทาง

๑. สร้างจิตสำนึกที่ตัวบุคคล เริ่มต้นทำให้ “คน” แต่ละคน ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีจิตสำนึก ที่ถูกต้อง รู้ผิดชอบชั่วดี อะไรควรทำไม่ควรทำ ตระหนักถึงผลเสียหายร้ายแรงของการทุจริตคอร์รัปชัน มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ เป็นการเอาเปรียบสังคมและสังคมไม่ยอมรับ

๒. สร้างเครือข่ายและกลไกเชิงสถาบันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ “คน” ที่มีจิตสำนึก เพราะคนแต่ละคนต่างอยู่ภายใต้องค์กรกลุ่มสังคมหรือภาคส่วนต่าง ๆ การออกแบบให้มีระบบและ กลไกให้ปัจเจกบุคคลที่มีจิตสำนึกให้ได้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างพื้นที่ ให้คนดีมีที่ยืนในสังคม สร้างพลังกลุ่มที่มีขวัญและกำลังใจในการทำ ความดี และมีกลไกเชิงสถาบัน บางอย่างรองรับ จะช่วยสร้างความเข้มแข็งและขยายขอบข่ายของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึก จนเป็นจิตสำนึก รวมหมู่ที่มีพลังขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

๓. สร้างพลังคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคมในภาพใหญ่ ด้วยการส่งเสริมและสร้างกลไก บางประการที่ทำให้เครือข่ายของผู้ที่มีจิตสำนึกรักความถูกต้องนี้มีพลังต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นกลไกตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อรักษาประโยชน์ของสาธารณะ สร้างพลังต่อต้าน และลงโทษทางสังคมต่อผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน

เจ็ดกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายหลักในการปฏิรูป ประกอบด้วย ๗ กลุ่ม ได้แก่

๑. เด็กและเยาวชน ในทุกช่วงกลุ่มอายุ ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา

๒. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๓. นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

๔. ธุรกิจเอกชน (ผู้ประกอบการธุรกิจ บริษัท ห้างร้าน พนักงานเอกชน องค์กรที่ทำงาน ส่งเสริมและกำกับดูแลภาคธุรกิจเอกชน)

๕. สื่อมวลชน (รวมทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อ)

๖. ประชาสังคม (กลุ่มและองค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรภาคประชาชน องค์กร สาธารณประโยชน์ องค์กรวิชาชีพ สมาคม มูลนิธิ รวมทั้งองค์กรทางศาสนา (เช่น วัด)

๗. ประชาชนทั่วไป

๔.๒ การป้องกัน

ประเทศไทยมีการทุจริตคอร์รัปชันหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงมานานแล้ว ทำให้ประเทศได้รับความเสียหายมาโดยตลอด แต่ในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ความเสียหายมีมากขึ้น จนทำให้อันดับของดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันลดต่ำลงทุกปี ส่งผลให้ความเชื่อถือของนักลงทุนจากต่างประเทศลดลงแม้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาทำหน้าที่ในการต่อต้านการทุจริตโดยตรง ก็ยังคงมีปัญหา “ความล่าช้า” ในการพิจารณาดำเนินคดี ในขณะที่การสร้างโครงการเพื่อหาผลประโยชน์มิชอบกลับมีความรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ เป็นผลมาจากปัจจัยหลักสามประการ ได้แก่

๑) กฎหมายเปิดช่อง ให้ข้าราชการสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาดำเนินการหรืองดเว้นดำเนินการโดยปราศจากการตรวจสอบอย่างเอาจริงเอาจัง

๒) ทศนคติของประชาชนต่อความเสียหายอันเกิดจากคอร์รัปชันมีน้อย เพราะเห็นว่าการคอร์รัปชันเกิดขึ้นในทุกรัฐบาล จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึง “ยอมรับ (การคอร์รัปชัน) ได้ แต่ขอให้มีผลงาน” ทำให้การทุจริตแผ่ขยายอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์ที่คิดเป็นเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นจากร้อยละ ๑๐ เป็น ๒๐ เป็น ๓๐ หรือเป็น ๔๐ ไปเรื่อย ๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบายประชานิยมเพื่อหาประโยชน์จากโครงการในนโยบายในหลากหลายรูปแบบ

๓) ภาคการเมืองขาดเจตนาธรรมในการกำจัดการทุจริตคอร์รัปชัน มีหน้าซำยังเข้ามา “ถอนทุนคืน” จากผลของการทุจริตเลือกตั้ง โดยที่องค์กรจัดการเลือกตั้งไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งข้าราชการประจำยังสนองนโยบายหรือมีการวิ่งเต้นหวังตำแหน่ง จนเกิดเป็น “ส่วย” ทอดเป็นสายยาวไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงและนักการเมือง ในทุกวงการไม่เว้นแม้แต่วงการการศึกษา อันเป็นการบ่อนทำลายอนาคตของชาติ อย่างน่าวิตก

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันเน้นการปฏิรูปด้วยการเสริมสร้างสังคมธรรมาภิบาล เพื่อเป็นระบบป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเสมือนสร้างระบบภูมิคุ้มกันด้านทานแก่ทุกภาคส่วนในสังคม เช่น ภาคการเมือง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย

๑. หลักนิติธรรม ปฏิรูปกฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรให้มีความชัดเจน สร้างการยอมรับร่วมกัน และสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การสร้างความโปร่งใสในการกำหนดกฎเกณฑ์กติกา กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงาน การเข้าถึงข้อมูล

๓. การเสริมสร้างกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการภาครัฐ การตั้งกองทุนเพื่อการทำงานของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

๔. การลดการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น การกำหนดขั้นตอน กระบวนการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในการบริการประชาชน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติอนุญาต

๕. การเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่า

๖. การขจัดโอกาสการทุจริตด้วยการตรวจสอบ จับกุม ลงโทษอย่างเคร่งครัดและจริงจัง เช่น การสร้างกลไกการลงโทษทางสังคม (social sanction) การริบทรัพย์สิน การชดใช้ทางแพ่ง

๗. ลดการแทรกแซงทางการเมือง เช่น การแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงและคณะกรรมการ รัฐวิสาหกิจ ด้วยระบบคุณธรรมและจริยธรรม

๔.๓ การปราบปราม

ภายหลังการประกาศบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ได้มีการจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ขึ้นมาหลายองค์กร และองค์กรที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ๔ องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ปัจจุบัน - ผู้ตรวจการแผ่นดิน) โดยองค์กรทั้งหมดเป็นองค์กรที่มีอิสระในการปฏิบัติงาน แต่ยังประสบปัญหาในการจัดการกับปัญหาการทุจริตในเชิงของผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระจายเต็มทั้งพื้นที่ประเทศ รวมทั้งมีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ ในปี ๒๕๔๕ ทำให้เกิดหน่วยงานรูปแบบใหม่ตามมาอีกเป็นจำนวนมาก จนทำให้องค์กรตรวจสอบมีภาระในการตรวจเพิ่มมากขึ้น เรื่องร้องเรียนที่เกิดจากทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเพิ่มมากขึ้น มีสำนวนคดีและผลการพิจารณาวินิจฉัยในส่วนของ ป.ป.ช. ในรอบปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๔ มีการชี้มูลความผิด ๘๑๘ เรื่อง ส่งคืนพนักงานสอบสวน ๙๐๒ เรื่อง ส่งหน่วยงานอื่น ๗,๘๔๐ เรื่อง ไม่รับหรือไม่ยกขึ้นพิจารณา ๔,๒๕๕ เรื่อง ให้ช้อกล่าวหาตกไป ๙,๑๖๓ เรื่อง และจำนวนเรื่องคงเหลือ ๙,๑๕๗ เรื่อง ในขณะที่ สตง. มีการตรวจสอบและชี้มูลความผิดกรณีทุจริตคอร์รัปชันส่งเรื่องให้ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๖ จำนวน ๑,๑๓๙ เรื่อง และมีเรื่องความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง ที่สอบสวนและวินิจฉัยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๕๓ จำนวน ๓๙๘ คดี (รายงานผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอิสระเพื่อต่อต้าน คอร์รัปชัน เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘) ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ทำให้มีความจำเป็นต้องมีการเร่งรัด และพัฒนากระบวนการทำงานขององค์กรอิสระเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนการทุจริต คอร์รัปชัน ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาอันควร สามารถเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นอีกในอนาคต

ดังนั้น เป้าประสงค์ของการปฏิรูป จึงต้องการให้องค์กรอิสระฯ และหน่วยงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาคอร์รัปชัน ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร การเข้าสู่ตำแหน่งของกรรมการองค์กรอิสระ ความมีอิสระในการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการองค์กรอิสระ มีทรัพยากรการบริหารที่เพียงพอและไม่ถูกครอบงำโดยรัฐบาล ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน และการมีบุคลากรที่มีความสามารถเพียงพอ ยุทธศาสตร์การปราบปรามขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตในภาครัฐที่มีประสิทธิภาพจึงประกอบด้วย

๑. โครงสร้างขององค์กรอิสระฯ จะต้องทำการศึกษ ทบทวนการกำหนดจำนวน คุณวุฒิและทักษะของบุคคลที่สมควรได้รับการสรรหาให้เป็นกรรมการองค์กรอิสระฯ จะต้องมีการกำหนดให้ใช้คนที่มีคุณวุฒิและทักษะทางด้านใด มากน้อยแค่ไหน จึงจะเหมาะสมกับลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบและปริมาณงานองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาในแต่ละองค์กรอิสระฯ ให้มีความหลากหลาย เพื่อป้องกันการ block vote หรือการวิ่งเต้นกับกรรมการสรรหา และมีกระบวนการสรรหาที่สามารถยึดโยงกับประชาชนได้ ตลอดจนจรรยาบรรณการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการองค์กรอิสระฯ จะต้องมีระยะเวลาเท่ากัน

๒. อำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นองค์กรที่กำหนดให้มีขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร จึงควรเป็นอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในสำนวนคดี เพื่อเสนออัยการส่งฟ้องศาลชั้นฎีกาพิเศษภายในกรอบเวลาที่แน่นอน

๓. กระบวนการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนและคดี ต้องยึดหลักธรรมาภิบาลและความเป็นธรรม ตลอดจนการมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำคนผิดมาลงโทษได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

๔. การมีหน่วยงานธุรการที่มีความเข้มแข็ง โดยมีกฎหมายจัดตั้งและการบริหารจัดการองค์กรของหน่วยงานธุรการหรือหน่วยงานที่นำนโยบาย (กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่องค์กรอิสระกำหนดขึ้น) ไปปฏิบัติ ให้แยกต่างหากจากคณะกรรมการองค์กรอิสระ และต้องกำหนดโครงสร้างภายในที่สามารถรองรับกับสภาพปัญหาและการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทุจริตคอร์รัปชันได้

๕. การศึกษา ทบทวนหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันว่า จะยังคงให้อยู่ภายใต้กำกับของรัฐบาลในการทำหน้าที่ทางด้านต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอีกต่อไป หรือควรให้มีการยุบรวมเข้ากับองค์กรอิสระที่มีอยู่เดิม หรือยกฐานะขึ้นเป็นองค์กรอิสระขึ้นมาใหม่หรือไม่

๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ

๕.๑ การปลูกฝัง

คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณามาตรการการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการในแต่ละกลุ่มเป้าหมายตามทิศทางการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ดังนี้

๑) กลุ่มเด็กและเยาวชน

แนวคิดการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีของสังคมไทยให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นการใช้กลไกซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการปลูกจิตสำนึก การสร้าง/กระชับเครือข่าย/ขยายพื้นที่ และการสร้างพลังทางสังคม ซึ่งจะขับเคลื่อนผ่านกลไกการศึกษา กลไกครอบครัว กลไกสื่อมวลชน กลไกเครือข่ายทางสังคม และกลไกสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกการศึกษา

- นำหลักสูตรการปลูกจิตสำนึกเพื่อการต่อต้านทุจริตไปใช้ในสถานศึกษาทั่วประเทศ
- การอบรมครูผู้สอนเพื่อนำหลักสูตรต่อต้านทุจริตไปใช้ในสถานศึกษา
- จัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนและครอบครัวเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกัน

ด้านคุณธรรมจริยธรรม

- ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรจริยธรรม
- การสร้างเครือข่ายครูและนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

(๒) กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก

- อบรมผู้ปกครอง ครูพี่เลี้ยงและพี่เลี้ยงเด็กในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณธรรม

จริยธรรม

(๓) กลไกสื่อมวลชน

- ใช้สื่อทุกประเภทรณรงค์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนโดยตรง เพื่อกระตุ้นและปลูกพลังจิตสำนึก “คนไทยไม่โกง”

(๔) กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม

- สร้างเครือข่ายและเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการทุจริต

คอร์รัปชัน

- ใช้โซเชียลมีเดีย สร้าง Cyberkids/Cyberteens เพื่อให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริต

- รณรงค์ไม่ยอมรับการโกงเพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคม

๒) กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญมากที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ กลไกบริหารงานบุคคล กลไกการสร้างวัฒนธรรมองค์กร กลไกการส่งเสริมระบบงานจริยธรรมและการสนับสนุนเครือข่ายภายนอก โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกบริหารงานบุคคล

- การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ผู้บริหารต้องผ่านการอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม
- กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม
- การใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลอย่างจริงจัง
- การบริหารงานบุคคลเชิงรุกเน้นคัดเลือก สร้าง และรักษาคนดี และไม่ยอมรับคนโกง

(๒) กลไกวัฒนธรรมองค์กร

- สร้างค่านิยมหลัก (Core Values) และวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุจริต
- มีวิธีการสื่อสารภายในองค์กรที่จะไม่ยอมรับการโกงและให้ความสำคัญต่อคุณธรรม

จริยธรรม

- การส่งสัญญาณจากผู้บริหาร (Tone from the Top) สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี และปฏิเสธการทุจริตคอร์รัปชัน

- การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร

จิตสำนึกและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม

- การพัฒนาเครื่องมือสร้าง Self - awareness เพื่อเป็นบททดสอบด้านคุณธรรม

จริยธรรมของข้าราชการ

- สร้างวัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง ให้กำลังใจและเปิดพื้นที่สำหรับคนดี และสร้าง

แรงกดดันผู้กระทำผิด

(๓) กลไกระบบงานจริยธรรม

- การอบรมเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

- บูรณาการกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานด้านจริยธรรม สร้างโอกาสความก้าวหน้าในสายงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

- หน่วยงานราชการจำเป็นต้องมีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง

- การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมระหว่างหน่วยงาน เพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์

- การปรับกระบวนการและวิธีทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้

คำนึงถึงมิติคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น

- การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่ด้านโกงเป็นการรวมพลังสร้างคนดีและไม่ยอมรับคนโกง

- การสร้างฐานข้อมูล Name and Shame เพื่อให้สังคมรับทราบถึงการกระทำ

ความผิดของบุคคลที่ทำการทุจริตในภาครัฐ

(๔) กลไกสนับสนุนจากภายนอก

เกี่ยวข้อง

- ตั้งสถาบันฝึกอบรมจริยธรรมให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- สร้างมาตรฐานจริยธรรมของหน่วยงานเพื่อเป็นการประเมินระดับจริยธรรม
- การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่เฉพาะด้านจริยธรรมเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงาน
- ตั้งระบบที่ปรึกษาจริยธรรมให้แก่หน่วยงานด้านจริยธรรม

๓) กลุ่มนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมือง

นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพรรคการเมืองถือเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศและกำหนดทิศทางทำงานของระบบราชการ รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำของทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างนักการเมืองและพรรคการเมืองยุคใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับกลไกในส่วนต่าง ๆ โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกบริหารพรรคการเมือง

- มีหลักสูตรอบรมนักการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง
- กำหนดคุณสมบัตินักการเมืองของพรรคการเมืองจะต้องผ่านหลักสูตรจริยธรรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง
- กลไกคัดเลือก/ตรวจสอบประวัติผู้สมัครที่มีประวัติดีและถ่วงถ่วงผู้บริหารพรรคการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม
- มีประมวลจริยธรรมพรรคการเมืองเพื่อเป็นกลไกในการกำกับจริยธรรมภายในพรรคการเมือง
- พรรคการเมืองควรมีมาตรการพิเศษบางประการที่ช่วยเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้เกิดนักการเมืองรุ่นใหม่

(๒) กลไกการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

- เชิญผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าร่วมการโต้วาที แสดงวิสัยทัศน์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับนโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๓) กลไกตรวจสอบ

- สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนว่านักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม
- สร้างเครือข่ายการเมืองสะอาด (Clean Politics) เพื่อสร้างพลังเครือข่ายระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง และประชาชนที่ให้ความสำคัญต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- สร้างกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็งจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงระบบตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน
- จัดให้มีฐานข้อมูลออนไลน์นักการเมืองเพื่อที่จะตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกระดับให้ได้ผลต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลของนักการเมือง

๔) ภาคธุรกิจเอกชน

ภาคธุรกิจเอกชนเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของสังคมไทย การดำเนินการปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเอกชนจึงเป็นมาตรการสำคัญของการขับเคลื่อน “คนไทยไม่โกง” โดยเมื่อพิจารณาโครงสร้างของภาคธุรกิจเอกชนแล้วประกอบด้วยกลไกที่สามารถเป็นตัวขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจเพื่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

(๑) กลไกบรรษัทภิบาล

- องค์กรธุรกิจต้องมีการดำเนินงานที่ยึดถือแนวทางบรรษัทภิบาล ประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริต มีประมวลจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง และมีกลไกลงโทษผู้กระทำผิด

- องค์กรธุรกิจต้องมีกลไกเฉพาะภายในที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำกับ ส่งเสริมจริยธรรม

(๒) กลไกด้านบริหารจัดการและการสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้แก่องค์กร

- จัดการปฐมนิเทศพนักงานใหม่และปลูกจิตสำนึกพนักงานในองค์กรธุรกิจให้ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และการมีจริยธรรมในการทำงาน

- ให้มีการสื่อสารเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างวัฒนธรรมสุจริตภายในองค์กร

- ออกแบบระบบการคัดเลือกพนักงานที่เน้นความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมและประวัติการทำงานเพื่อสังคม

- ส่งเสริมให้พนักงานมีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายด้านการทุจริต

- องค์กรธุรกิจแต่ละแห่งควรมีกลไกมาตรการกำกับจริยธรรมของคู่ค้า หากคู่ค้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต้องมีมาตรการปฏิเสธการทำธุรกรรมด้วย

- กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและการรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

(๓) กลไกด้านการสนับสนุนและกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก

- จัดการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและสร้างจิตสำนึกธรรมาภิบาลแก่องค์กรธุรกิจ

- มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกองค์กรธุรกิจให้มีสำนึกเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีแก่สังคมได้ ไม่ใช่เป็นบริษัทที่มุ่งผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นบริษัทที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสาธารณะ

- กำหนดมาตรฐานและให้การรับรององค์กรธุรกิจที่มีธรรมาภิบาลและมีกลไกพื้นฐานเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยองค์กรภายนอก เช่น กระบวนการรับรองบริษัทที่อยู่ในแนวร่วมปฏิบัติเพื่อต่อต้านการทุจริต (Collective Action Against Corruption Coalition - CACC)

- สร้างแรงจูงใจให้องค์กรธุรกิจมีจริยธรรม เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีแก่องค์กรธุรกิจที่มีบรรษัทภิบาลเพื่อเป็นรางวัลและแรงจูงใจ

- องค์กรภาคธุรกิจรวมตัวเป็นเครือข่ายแสดงจุดยืนด้านการทุจริตคอร์รัปชันและมีกิจกรรมรณรงค์กับสาธารณะ

- เปิดเผยแพร่ชื่อองค์กรธุรกิจและบุคคลที่กระทำการทุจริต ไม่โปร่งใส และผิดจริยธรรม เช่น การใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ในการซื้อขายหุ้น เป็นต้น

- จัดทำรายชื่อบริษัทที่มีบรรษัทภิบาลที่โดดเด่น เพื่อเป็นดาวรุ่งจริยธรรมด้านการทุจริต (Ethical stars) แล้วเชิดชูเกียรติหรือมอบรางวัลให้เป็นที่ประจักษ์

- รมรณรงค์ปลูกจิตสำนึกนักลงทุนให้รังเกียจบริษัทที่กระทำการทุจริต ส่งเสริมและร่วมลงทุนในบริษัทที่สุจริตโปร่งใส มีบทบาทชกถามแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อตรวจสอบจริยธรรมและสร้างความโปร่งใส

- ห้ามองค์กรธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันทำธุรกรรมใดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

๕) ภาคสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาไกล่ไกลภายในสื่อมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการต่อต้านการทุจริตแล้ว สามารถขับเคลื่อนได้ดังนี้

(๑) กลไกการพัฒนาความเป็นวิชาชีพ

- การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จะเป็นวิธีปลูกจิตสำนึกและสร้างอุดมการณ์ความเป็นสื่อมวลชนที่ดี โดยดำเนินการในกลุ่มที่เข้ามาทำงานใหม่ กลุ่มที่ประกอบอาชีพในปัจจุบัน และกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้านสื่อมวลชน

- จัดอบรมสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเจาะลึกเชิงสืบสวน (Investigative Report)

- ต้องมีการทำความเข้าใจหรือจัดเวทีสนทนากับสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ทั้งสื่อข่าว สื่อบันเทิง สื่อโฆษณา สื่อละคร สื่อภาพยนตร์ ฯลฯ เพื่อสร้างแนวร่วมสื่อมวลชนเพื่อรณรงค์สร้างความตระหนักของสาธารณชนต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) กลไกบริหารขององค์กรสื่อ

- ในระดับองค์กรสื่อแต่ละแห่ง ต้องมีการปลูกฝังค่านิยมหลักของทำงานเพื่อส่วนรวมและจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานรุ่นใหม่ที่จะต้องมีการปฐมนิเทศสร้างความตระหนักรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเป็นธรรม

- องค์กรสื่อแต่ละแห่งควรมีกลไกการทำงานภายในองค์กรที่รับประกันความเป็นอิสระทางวิชาชีพสื่อที่นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง โดยไม่ถูกกำกับหรือตัดตอนหรือครอบงำจากฝ่ายบริหารขององค์กรที่อาจกดดันให้บิดเบือนการนำเสนอข้อมูลอย่างไม่ถูกต้องเป็นธรรม

- สนับสนุนให้บุคลากรขององค์กรสื่อเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ เพื่อการสนับสนุนการทำงานเพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของวิชาชีพสื่อ

(๓) กลไกสนับสนุนและตรวจสอบจากภายนอก

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสื่อเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริตอย่างถูกต้อง เข้มข้น เจาะลึก ตรงไปตรงมา ซึ่งการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจะเป็นการประสานพลังด้านจริยธรรมทางวิชาชีพที่จะหนุนเสริมซึ่งกันและกัน

- ส่งเสริมระบบการตรวจสอบกันเองทางวิชาชีพของสื่อมวลชน ให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อิสระจากอำนาจรัฐและอำนาจทุน โดยส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางการมีจริยธรรมที่ดี สามารถลงโทษสื่อที่กระทำผิดจริยธรรมและสนับสนุนผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

- กลไกการตรวจสอบสื่อควรมีการเชื่อมโยงกับภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อให้มีจริยธรรม กระตือรือร้นตรวจสอบสื่อที่ทุจริตต่อหน้าที่ และขยายผลกระทบสร้างแนวร่วมไม่ยอมรับและไม่สนับสนุนสื่อทุจริตและไร้จริยธรรม

- มีระบบสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านการทุจริต

๖) กลุ่มประชาสังคม

ภาคประชาสังคมเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ไม่ใช่ภาครัฐและไม่ใช่งานธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไร เช่น มูลนิธิ สมาคม วัด องค์กรศาสนา ฯลฯ ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ที่ช่วยเสริมและอุดช่องโหว่จากการทำงานจากภาครัฐที่อาจไม่ทั่วถึงเพียงพอ ซึ่งในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันนั้น มีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกสร้างความเข้มแข็ง

- สร้างมาตรการส่งเสริมการทำงานของภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งโดยใช้มาตรการสร้างจิตสำนึกในการบริหารงานอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้
- มาตรการสร้างแนวร่วมเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยใช้มาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อเป็นภาคีในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- การต้องมีการสนับสนุนการทำงานเพื่อต่อต้านการทุจริตของภาคประชาสังคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

(๒) กลไกธรรมาภิบาล

- สร้างระบบรายงานบัญชีทรัพย์สิน/รายได้ขององค์กรและผู้บริหาร
- มาตรการการขับเคลื่อนในกลุ่มประชาสังคมต้องเน้นการสร้างระบบการบริหารงานให้เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้
- เปิดเผยแพร่รายชื่อองค์กรประชาสังคมที่ไม่โปร่งใส

๗) กลุ่มประชาชน

ประชาชนเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมเพื่อแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันเพราะประชาชนเป็นทั้งผู้ขับเคลื่อนและผู้รับผลประโยชน์จากการปฏิรูปโดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) กลไกสื่อรณรงค์

- การใช้สื่อรณรงค์ “คนไทยไม่โกง” เพื่อขับเคลื่อนการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยม “คนไทยไม่โกง”

(๒) กลไกตัวเร่ง (Catalyst) ในการปลูกฝังจิตสำนึก

- การใช้ (Catalyst) ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- จัดให้มีการมอบรางวัลคนดีและให้กำลังใจผู้ที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม
- สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ในการตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและสื่อ

(๓) กลไกการมีส่วนร่วม

- เครือข่ายคนไทยไม่โกงเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชน
- สร้างเครือข่ายผู้แจ้งเบาะแสเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้แก่ภาคประชาชน
- ออกแบบให้มีกลไกเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และให้อำนาจภาคประชาชนในการตรวจสอบ

- สนับสนุนการเคลื่อนไหวขบวนการทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movements) เพื่อเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อรณรงค์สร้างไม่ยอมรับการโกงและการสร้างแรงขับเคลื่อนในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- ต้องมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดการตรวจสอบของภาคประชาชน เช่น การเข้าชื่อเพื่อขอเปิดการอภิปรายไม่ไว้วางใจผู้กระทำผิดทางจริยธรรม

- ต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

๕.๒ การป้องกัน

๕.๒.๑ ยุทธศาสตร์การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ จะเน้นหนักในด้านการอุดช่องโหว่ของกฎหมาย และไม่ให้มีช่องทางการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ และลดเงื่อนไขในการเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะของรัฐได้โดยง่าย รวมทั้งการพยายามให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติงาน จึงกำหนดให้มีการปฏิรูป ดังนี้

๑) การปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อเกิดระบบที่โปร่งใสมีประสิทธิภาพต่อการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง การมีกฎหมายที่ปิดช่องในการฉวยโอกาสของนักการเมืองในการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้โฆษณาประชาสัมพันธ์ตนเองในเชิงการหาเสียง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ รวมทั้งไม่ให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวมในขณะดำรงตำแหน่งที่สามารถใช้อำนาจรัฐได้

๒) การปฏิรูปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ประกอบด้วย

(๑) การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต การสร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้ประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปและมีบทบาทในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมี “กองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต” เพื่อหนุนช่วยให้ภาคประชาสังคมได้มีกิจกรรมรณรงค์ แจ้งเบาะแส อย่างต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนจนทำให้นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจต้านทานกระแสจากพลังประชาชนได้อีกต่อไป

(๒) การคุ้มครองพยานในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตทั้งในการแจ้งเบาะแสดการทุจริต การตรวจสอบการใช้งบประมาณในระดับท้องถิ่น การเข้าร่วมในการสังเกตการณ์การจัดซื้อจัดจ้าง และการเป็นพยานในศาล เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยให้แก่พยานบุคคล จึงสมควรให้มีการออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองพยานที่มีอยู่แล้วให้ครอบคลุมถึงกรณีพยานบุคคลในคดีทุจริตฯ ด้วย

(๓) สร้างให้หลักนิติธรรมเกิดผลในทางปฏิบัติ และสังคมมีธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยการปฏิรูปกฎ กฏหมายต่าง ๆ ที่จะไปเอื้อต่อการทุจริตและในขณะเดียวกันก็ให้เกิดมาตรการในการส่งเสริมให้กฎหมายมีความชัดเจน มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจัดซื้อจัดจ้างและบริหารงานพัสดุภาครัฐ มีมาตรการเชิงป้องกันของบุคคลที่สามในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยใช้ข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) โครงการแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชน (Collective Action Coalition : CAC)

(๔) การเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล โดยการสร้างมิติทางการบริหารที่มีความโปร่งใสและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยใช้แนวทาง “รัฐบาลเปิดเผย (Open Government หรือ Open Data)” โดยการยกร่างปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐที่มีผลกระทบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานภาครัฐ รวมทั้งเป็นการสร้างความไว้วางใจในระบบบริการภาครัฐได้อีกด้วย

(๕) การลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้มีการกำหนดขั้นตอน ระยะเวลาแล้วเสร็จ เอกสารที่ใช้ในการขออนุญาต หรืออนุมัติจากทางราชการตามพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ การสร้างมาตรฐานที่โปร่งใสในกระบวนการบริการภาครัฐ

๕.๒.๒ ประเด็นกฎหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์ของคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อสร้างระบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรกำหนดมาตรการป้องกันโดยการปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการแล้ว ดังนี้

๑) ยกร่างพระราชบัญญัติใหม่ ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. .... (ดูภาคผนวก ก)

(๒) ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. .... (ดูภาคผนวก ข)

(๓) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. .... (ดูภาคผนวก ค)

๒) ให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่จัดทำร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ....

๓) จัดทำข้อเสนอแนวทางการดำเนินการยกย่องพระราชบัญญัติสุภาพกว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บน ประเภทร้านค้าปลอดอากร พ.ศ. .... (ดูภาคผนวก ง)

๔) จัดทำข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ (ดูภาคผนวก จ)

๕.๓ การปราบปราม

๕.๓.๑ การปฏิรูปความเข้มแข็งขององค์กรอิสระฯ และหน่วยงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดยการกำหนดกลวิธีและกระบวนการปฏิรูป ดังนี้

๑) การปฏิรูปด้านโครงสร้าง

การปฏิรูปองค์กรอิสระและหน่วยงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ประกอบด้วย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) รวมทั้งได้มีการศึกษาไปถึงองค์กรการเลือกตั้ง ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในฐานะที่เป็นองค์กร “ต้นน้ำ” ของการให้ได้มาซึ่งบุคคลที่จะไปทำหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐโดยตรงว่าจะต้องไม่มาจากการทุจริตการเลือกตั้ง โดยมีข้อเสนอสำคัญคือ

(๑) การเสนอให้มีการปฏิรูปเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการองค์กรอิสระจะต้องมีความหลากหลายเพื่อให้การทำหน้าที่วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาแห่งคดีมีมุมมองด้านต่าง ๆ แต่ยังคงยึดมั่นธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะหลักนิติธรรม มีจำนวนกรรมการในแต่ละองค์กรที่เหมาะสมกับการกิจและปริมาณงาน โดยกำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในส่วนของผู้บุคคลที่จะได้รับการสรรหาเป็นกรรมการองค์การอิสระจะต้องมีคุณสมบัติเกี่ยวกับคุณวุฒิ ทักษะและความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องสามารถเปิดเผยปมหลัง ประวัติความเป็นมา การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่ฝักใฝ่การเมืองถึงขั้นการเป็นผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง เป็นกรรมการบริหาร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เว้นแต่การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตลอดจนถึงเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ กล่าวคือ ต้องไม่เคยเป็นผู้ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษทางวินัยในความผิดทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่

คณะกรรมการสรรหากรรมการองค์การอิสระจะต้องมีความหลากหลาย และมีจำนวนมากพอที่จะไม่ทำให้การเลือกสรรกรรมการองค์การอิสระถูกชี้นำได้ง่าย อีกทั้งจะต้องมีการยึดโยงกับประชาชน โดยกำหนดให้มีตัวแทนจากภาคประชาชน หรือภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการสรรหาอีกด้วย

(๒) การควรวรรวมองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เข้ากับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่งมีลักษณะของกระบวนการขั้นตอนในการทำงานที่คล้ายคลึงกัน และโดยหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หน่วยงานตรวจสอบพึงมีความเป็นอิสระ ไม่อยู่ในการควบคุมกำกับของฝ่ายบริหาร เหตุที่มีการจัดตั้ง ป.ป.ท. ขึ้นมาทำหน้าที่ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างส่วนราชการเป็นจำนวนมาก จึงมีทั้งองค์การอิสระและหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดระดับของบุคคลที่จะต้องตรวจสอบ กล่าวคือ หากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริตระดับ ๘ ขึ้นไป อยู่ในอำนาจการพิจารณาของ ป.ป.ช. หากต่ำกว่านั้นก็เป็นการพิจารณาของ ป.ป.ท. ประกอบกับโดยทางปฏิบัตินักการเมืองในฝ่ายบริหารจะเข้ามาควบคุมกลไกข้าราชการระดับกลางที่มีอำนาจตัดสินใจในระดับปฏิบัติการทำให้ได้รับผลดีเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อกลไกข้าราชการต้องตัดสินใจใช้อำนาจหน้าที่ราชการไปดำเนินการในทางที่มีชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น หากหน่วยงานตรวจสอบยังคงขึ้นตรงกับฝ่ายบริหาร หลักประกันในการตรวจสอบอย่างมีอิสระ จึงไม่อาจเกิดขึ้นได้การยกฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้เป็นองค์การอิสระ โดยกรรมการ ป.ป.ง. มาจากการสรรหา และมีองค์ประกอบที่หลากหลาย มีคุณสมบัติ ความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมทางการเงิน มาจากการสรรหาคัดเลือกโดยคณะกรรมการ ป.ป.ง.

๒) การปฏิรูปด้านบทบาทอำนาจหน้าที่

องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้งอำนาจหน้าที่ทางการบริหาร การออกกฎระเบียบตามกฎหมายลำดับรอง และอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นอำนาจกึ่งตุลาการก่อนส่งให้ศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษาตัดสินคดี (กรณีการทุจริตการเลือกตั้งไปศาลอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้งทั้งหมด กรณีร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมของข้าราชการการเมืองไปศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนข้าราชการไปศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ) ดังนี้

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา (บางส่วน) การให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (โดยการสรรหา) สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สืบสวนสอบสวน วินิจฉัยชี้ขาดปัญหา สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยมีอำนาจออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติภารกิจทั้งหลาย อันจำเป็นตามกฎหมาย รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง และการควบคุมการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง โดยประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนด เช่น มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำที่ฝ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากไม่ปฏิบัติตามคำเตือนเป็นหนังสือของนายทะเบียนพรรคการเมือง และมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง เพราะมีเหตุแห่งการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มีอำนาจยื่นฟ้องคดีการเลือกตั้งที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมต่อศาลยุติธรรม (ศาลอุทธรณ์แผนกคดีเลือกตั้ง)

(๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนกรณีร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่ง กรณีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง วินิจฉัยชี้ขาดในสำนวนการสอบสวน กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งดำเนินคดีต่อศาลยุติธรรม (ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง) ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตลอดจนตรวจสอบและวินิจฉัยกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ เพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น

(๓) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เพื่อให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ประธานรัฐสภาเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมเงินของรัฐ

การที่องค์กรอิสระฯ ที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเหล่านี้มีอำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่มีมูลคดีเป็นการทุจริตคอร์รัปชันมีลักษณะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจคล้ายคลึงทำนองเดียวกันกับองค์กรศาลในกระบวนการยุติธรรม จึงต้องกระทำด้วยความละเอียด รอบคอบ พิถีพิถัน มีความรอบรู้ สุจริตและยุติธรรม สมควรอย่างยิ่งที่ต้องใช้อำนาจหน้าที่แตกต่างหากออกจากอำนาจในการสืบสวนสอบสวน (ที่จะทำให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วมากกว่าการไต่สวนที่กรรมการต้องเข้ามาร่วมไต่สวนคดีด้วยตนเองด้วย) ซึ่งควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน (ที่ได้รับการประกันความเป็นอิสระ) ในรูปของ “คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน”

๓) การปฏิรูปด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

โดยเปลี่ยนระบบไต่สวนในคดีทุจริตคอร์รัปชันมาเป็นระบบกล่าวหา โดยใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว แต่ยังคงไว้ซึ่งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยให้เป็น การดำเนินการในลักษณะองค์คณะ (คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่า ๓ คน) ซึ่งสำนักงานเป็น หน่วยงานรับผิดชอบในการจัดทำสำนวนสอบสวน คณะกรรมการองค์กระอิสระฯ มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด ส่งฟ้องคดีต่อศาลชำนาญพิเศษ มีการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้การทำงาน กระชับ รวดเร็ว รวมทั้งให้ประชาชนในฐานะผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เอง

ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจะต้องลดขั้นตอนการดำเนินการ โดยการ ออกแบบกระบวนการเสียใหม่ (Redesign) ให้มีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นในส่วนของการตรวจสอบทางการเงิน แผ่นดิน (สดง.) การตรวจสอบทรัพย์สินฯ (ป.ป.ช.) การรายงานความคืบหน้าคดีที่สำคัญและอยู่ในความสนใจ ของประชาชน และต้องมีการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และสมรรถนะในการทำงานให้กับพนักงานคดีทุจริต คอร์รัปชันให้มีความกล้าหาญในการสืบค้นหาหลักฐาน ทำความจริงให้ปรากฏมากกว่าจะปล่อยให้คดีขาด อายุความ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคดีทุจริตเป็นความผิดอาญาอำนาจของ ป.ป.ช. หรือ สดง. คงเอื้อมไปไม่ถึง จึงเป็นหน้าที่ของอัยการที่จะต้องรับผิดชอบต่อจาก ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาส่งฟ้องศาลยุติธรรมต่อไป ดังนั้น การทำงานที่เชื่อมโยงกันเช่นนี้ จึงต้องมีระบบงานที่ชัดเจนและเชื่อว่า เรื่องที่กรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาชี้มูลแล้ว น่าจะมีการนำสำนวนการสอบสวนและพิจารณาวินิจฉัยแล้วส่งฟ้องศาลได้เลย ประกอบกับการค้นหาความจริง ในชั้นศาลก็สามารถเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อยู่แล้ว

การตรวจสอบเงินแผ่นดินที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน โดย สดง. ซึ่งเมื่อมีหน่วยงานรับตรวจเพิ่มมากขึ้นแต่จำนวนข้าราชการของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไม่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่เหมาะสมในการเข้าไปทำหน้าที่ตรวจสอบ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ หน่วยรับตรวจที่เป็นส่วนราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมี ๖๒,๕๒๐ แห่ง ตรวจสอบได้ ๑,๖๔๖ แห่ง (ร้อยละ ๒.๖๓) รัฐวิสาหกิจและบริษัทย่อยมี ๒๕๔ แห่ง ตรวจสอบได้ ๑๘๒ แห่ง (ร้อยละ ๗๑.๖๕) ส่วนท้องถิ่นมี ๘,๗๕๒ แห่ง ตรวจสอบได้ ๕,๒๗๒ แห่ง (ร้อยละ ๖๐.๒๔) และอื่น ๆ มี ๓๔๐ แห่ง ตรวจสอบได้ ๒๓๒ แห่ง (ร้อยละ ๖๘.๒๔) (รายงานผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการ พัฒนาประเทศ เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรอิสระเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน เมื่อ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘) ดังนั้น เมื่อไม่สามารถเพิ่มเงินงบประมาณแผ่นดินมาเป็นเงินเดือนข้าราชการ ค่าใช้สอยในการออกปฏิบัติงาน ตรวจสอบ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Unit) ซึ่งทำงาน ตรวจสอบภายในหน่วยงานราชการ ทั้งระดับกรมและกระทรวงอยู่แล้วให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น และให้รายงานผลการตรวจสอบโดยตรงต่อ คตง. กรณีที่ไม่มีผลงาน รายงานไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน คตง. อาจเสนอให้มีการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ตรวจสอบภายในคนนั้น ๆ ได้

นอกจากนี้ ก็ให้มีการปรับปรุงศูนย์ป้องกันและปราบปรามประจำหน่วยงานระดับกรม โดยให้ยกระดับขึ้นเป็น “ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำกระทรวง (ศปท.)” โดยมีปลัดกระทรวง เป็นประธาน กรรมการประกอบด้วยรองปลัดกระทรวงและอธิบดี เพื่อให้มีการป้องกันการทุจริต และหากมีการตรวจสอบพบการทุจริตเกิดขึ้น คณะกรรมการของศูนย์ฯ ดังกล่าวต้องรับผิดชอบ ซึ่งมาตรการนี้จะ เป็น การสร้างระบบธรรมาภิบาลภายในหน่วยงานอีกด้วย

๔) การปฏิรูปหน่วยงานธุรการและการบริหารงบประมาณ

โดยให้มีสำนักงานแยกต่างหากจากคณะกรรมการ ที่เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงบประมาณ การเงินและสินทรัพย์ การบริหารงานบุคคล ตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานมีหัวหน้าหน่วยงานที่มาจากสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาตามที่กฎหมายบัญญัติ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา อีกทั้งทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการและลูกจ้าง ให้มีคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลที่เป็นอิสระและมีที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและการมีส่วนร่วมของข้าราชการของสำนักงาน การบริหารงานของสำนักงานต้องมีแผนยุทธศาสตร์ การบริหารผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการตรวจสอบประเมินผลจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ตลอดจนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐสภา ให้สามารถปฏิบัติงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ได้ และเมื่อพิจารณาร่วมกับงบประมาณขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทุกองค์กรแล้วต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสามของงบประมาณรายจ่ายเมื่อหัก ๑) เงินสงฆ์ ๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ ๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย ออกแล้ว เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ด้านกำลังคน อุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และค่าใช้จ่ายดำเนินการ

๕) การจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นศาลชำนาญพิเศษ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบที่กรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาตุลาการ ข้าราชการอัยการในหน่วยงานของรัฐ ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และคดีเกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

๖) การบูรณาการปราบปรามการทุจริตระหว่างองค์กรต่อต้านคอร์รัปชันทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพและพลังร่วม (Synergy) จากทุกภาคส่วนในการร่วมมือปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันให้มีความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ

(๑) องค์กรต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาครัฐ ประกอบด้วย

(๑.๑) องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑.๒) หน่วยงานภาครัฐ

- อัยการสูงสุด
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- กองบังคับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงาน ก.พ.ร.
- คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม

(๒) องค์กรต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันภาคประชาสังคม

(๒.๑) องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) (Anti - Corruption organization of Thailand : ACT)

(๒.๒) สถาบันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๓) องค์กรระหว่างประเทศ

(๓.๑) ธนาคารโลก (World Bank)

(๓.๒) ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank : ADB)

(๓.๓) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (organization for Economic Co-operation and Development : OECD)

(๓.๔) องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International)

การบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. การบูรณาการความร่วมมือทางด้านกิจกรรมการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อสนับสนุนภารกิจที่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจขององค์กรหนึ่งองค์กรใดที่เป็นพันธมิตร ตามบันทึกข้อตกลงความเข้าใจ (MOU) ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน อาทิ การปราบปรามจับกุม ผู้กระทำความผิดหลบหนีออกนอกประเทศ การแจ้งเบาะแสในการกระทำความผิด หรือร้องเรียน การกระทำความผิด ในกรณีที่มีการกระทำความผิดและเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตั้งแต่สององค์กร ขึ้นไป ก็ต้องมีการประสานการปฏิบัติทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ เพื่อให้มีการปฏิบัติการอย่างทันที่ ซึ่งจะช่วยให้การปราบปรามได้ผลยิ่ง อาทิ เมื่อมีการทุจริตคอร์รัปชัน และต้องมีการยึด/อายัดทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำความผิด ก็ต้องส่งเรื่องให้สำนักงาน ป.ป.ช. ยึดทรัพย์สินอย่างรวดเร็ว

๒. การบูรณาการความร่วมมือในด้านข้อมูลข่าวสารการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการสนับสนุนการใช้ข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดในการทุจริตคอร์รัปชัน หรือการสร้างฐานข้อมูลประวัติขององค์กร หน่วยงาน และบุคคลที่มีการกระทำความผิด รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าว หรือข้อมูลทางด้านพฤติกรรมกระทำความผิด

๕.๓.๒ ประเด็นกฎหมาย

จากศึกษาวิเคราะห์ของคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ เพื่อสร้างระบบการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควร กำหนดมาตรการปราบปรามโดยการปฏิรูปกฎหมาย ดังนี้

๑) ยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้ง พ.ศ. ....

๒) จัดทำข้อเสนอแนวทางการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

(ดูภาคผนวก ฉ)

(๒) ร่างพระราชบัญญัติการจ่ายเงินรางวัลให้แก่ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิด ตามกฎหมาย พ.ศ. .... (ดูภาคผนวก ช)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเพิ่มอัตราโทษในการกระทำความผิดกรณีให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ดูภาคผนวก ซ)

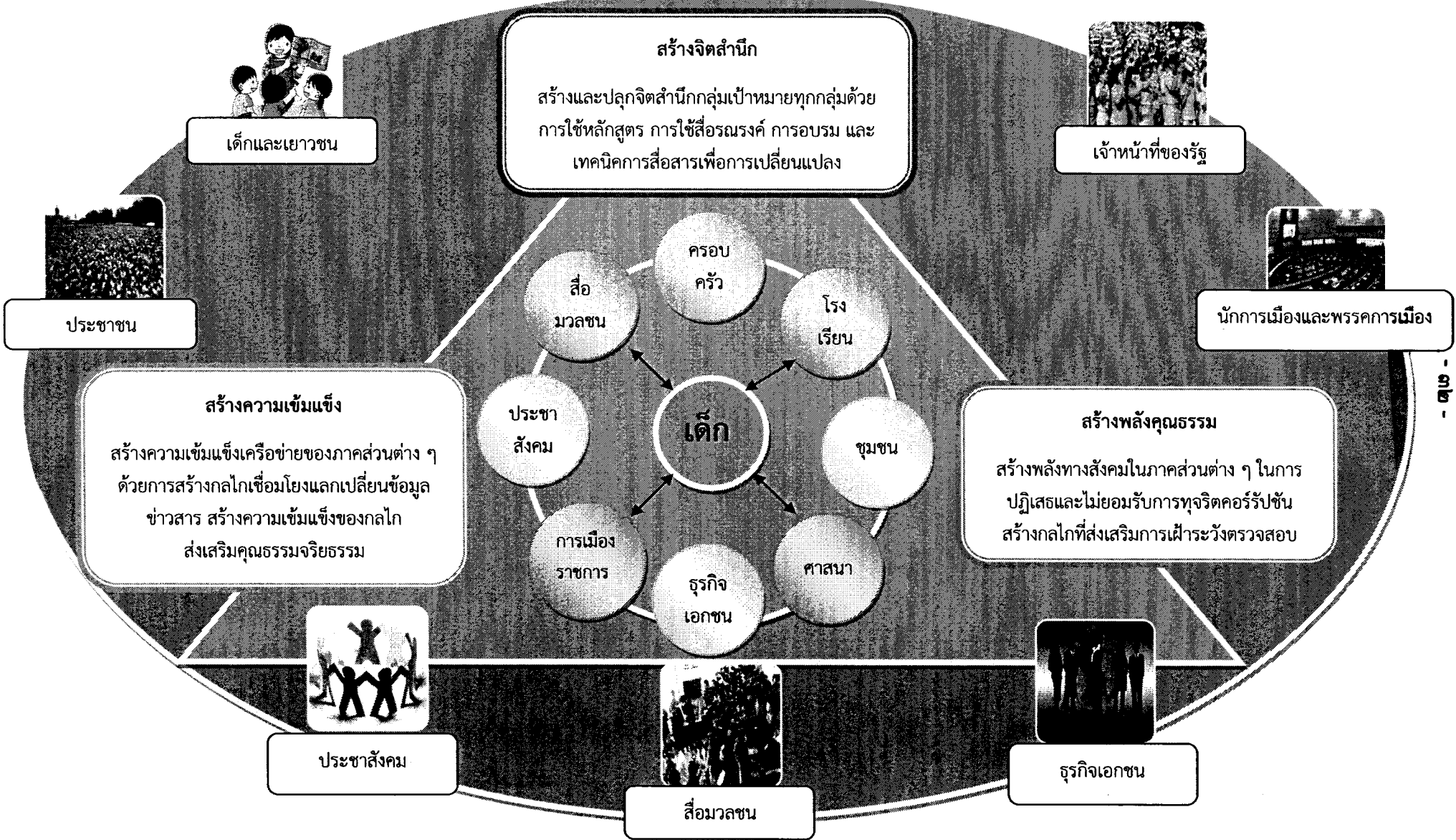
การดำเนินการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้นจะอยู่ภายใต้กรอบเวลาดังนี้

๑. ระยะสั้น ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการนำหลักสูตรและกิจกรรม “โตไปไม่โกง” เข้าสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติศุลกากรว่าด้วยการจัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทร้านค้าปลอดอากร

๒. ระยะปานกลาง ภายในระยะเวลา ๓ - ๕ ปี นับแต่การเสนอรายงานต่อรัฐบาล จะต้องมีการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการประกาศใช้กฎหมายที่จำเป็น และการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตเลือกตั้ง พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ. .... ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓

๓. ระยะยาว ภายในระยะเวลา ๕ ปี เป็นต้นไป จะต้องมีค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ของคนไทย ที่มีสำนึกไม่โกง ไม่ยอมรับให้ใครมาโกง

กรอบแนวคิดคนไทยไม่โกง

ตารางสรุปกลไกและมาตรการขับเคลื่อนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ “คนไทย ไม่โกง”

คนไทย ไม่โกง		๗ กลุ่มเป้าหมาย						
		เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
๓ แนวทางการขับเคลื่อน	ปลูกจิตสำนึก	กลไกการศึกษา - หลักสูตรในสถานศึกษา - อบรมครูผู้สอนเพื่อใช้หลักสูตร - กิจกรรมร.ร.-ครอบครัว - คุณสมบัติผอ.สถานศึกษาต้องผ่านหลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรม - <u>กลไกครอบครัวและการเลี้ยงดูเด็ก</u> - อบรมการเลี้ยงดูเด็ก (ผปค.ที่เลี้ยงเด็ก) - <u>กลไกสื่อมวลชน</u> - ใช้สื่อรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึก	กลไกบริหารงานบุคคล - อบรมข้าราชการและจนท. - คุณสมบัติผู้บริหารต้องผ่านหลักสูตรอบรมคุณธรรมจริยธรรม - <u>กลไกวัฒนธรรมองค์กร</u> - สร้าง Core values และวัฒนธรรมองค์กร - สื่อสารภายในองค์กร - Tone from the Top - การเป็นแบบอย่างที่ดี - Integrity Pledge - พัฒนาเครื่องมือสร้าง Self awareness - <u>กลไกระบบงานจริยธรรม</u> - อบรมกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม	กลไกบริหารพรรค - หลักสูตรอบรมนักการเมืองและสมาชิกพรรค - คุณสมบัตินักการเมืองของพรรคต้องผ่านหลักสูตรอบรมจริยธรรมนักการเมือง - <u>กลไกตรวจสอบ</u> - สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน	กลไกบริหารและวัฒนธรรมองค์กร - อบรมพนักงาน - สื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกในองค์กร - <u>กลไกสนับสนุนจากภายนอก</u> - อบรมบริษัท - สร้างจิตสำนึกการเป็นภาคธุรกิจ - รมรงค์จิตสำนึกนักลงทุน	กลไกจริยธรรมวิชาชีพ - อบรมจริยธรรมวิชาชีพสื่อ - พัฒนาและสนับสนุน Investigative Journalism - สร้างความตระหนักของสื่อในการทำหน้าที่รณรงค์จิตสำนึกสาธารณะ (สื่อทุกแขนง เช่น สื่อโฆษณา, ผู้ผลิตละคร, สื่อบันเทิง) - <u>กลไกบริหารองค์กรสื่อ</u> - ปฐมนิเทศ/ปลูกจิตสำนึกพนักงานองค์กรสื่อ	กลไกสร้างความเข้มแข็ง - สร้างความตระหนักเกี่ยวกับความโปร่งใส และปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการกิจ	กลไกสื่อรณรงค์ - ใช้สื่อรณรงค์ “คนไทย ไม่โกง” - <u>กลไก Catalyst</u> - ใช้ Catalyst จากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึก - มอบรางวัลคนดี - สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ในการตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมือง/สื่อ

คนไทย ไม่โกง		๗ กลุ่มเป้าหมาย						
		เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
๓ แนวทางการขับเคลื่อน	แรงกดดันทางสังคม	กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม - ละครเวทีในกลุ่มเด็กที่ไม่ยอมรับการโกงทุกรูปแบบ	กลไกระบบงานจริยธรรม - Name and shame database กลไกวัฒนธรรมองค์กร - วัฒนธรรมไม่ยอมรับการโกง ให้กำลังใจคนดี สร้างแรงกดดันผู้กระทำผิด	กลไกการเข้าสู่ตำแหน่ง - Public debate กลไกตรวจสอบ - ระบบตรวจสอบจากภายนอก (การเข้าชื่อตรวจสอบ/ยื่นถอดถอนด้านจริยธรรม สมาชิกวุฒิสภาพลเมือง) - ฐานข้อมูล Online นักการเมือง กลไกการเข้าสู่ตำแหน่ง - การเปิดเผยทรัพย์สิน หนี้สิน และประวัติการจ่ายภาษี	กลไกบริหารและวัฒนธรรมองค์กร - กลไกการกำกับความสุจริตของคู่ค้า - ละครเวทีไม่ยอมรับการโกงในหน่วยงาน - มาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส - กลไกตรวจสอบ/สนับสนุนภายนอก - รายชื่อ Ethical Stars - เปิดเผยแพร่ชื่อองค์กร/นักธุรกิจที่มีปัญหา - ห้ามภาครัฐทำธุรกรรมกับองค์กรธุรกิจที่มีปัญหา - ตรวจสอบจริยธรรมโดยผู้ถือหุ้น/นักลงทุน/องค์กรกำกับดูแล	กลไกกำกับจริยธรรมสื่อที่เชื่อมกับภายนอก - ละครเวทีแนวร่วมไม่สนับสนุนสื่อไรจริยธรรม - การกำกับ/ตรวจสอบจริยธรรมของสื่อด้วยตนเอง	กลไกธรรมาภิบาล - เปิดเผยแพร่ชื่อองค์กรที่ไม่โปร่งใส	กลไกการมีส่วนร่วม - New Social movements - ละครเวทีไม่ยอมรับการโกง - มาตรการตรวจสอบของภาคประชาชน - มาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

คนไทย ไมโกล	๗ กลุ่มเป้าหมาย						
	เด็กและเยาวชน	ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง และพรรคการเมือง	ธุรกิจเอกชน	สื่อมวลชน	ประชาสังคม	ประชาชน
๓ แนวทางการขับเคลื่อน	กลไกการศึกษา - เครือข่ายครู-นร.-ผ.ปค. กลไกการสร้างพื้นที่ทางสังคม - สร้างพื้นที่เรียนรู้ทุกระดับ (Dialogue, activities) - Cyberkids/Cyberteens	กลไกบริหารงานบุคคล - กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการ - ระบบคุณธรรม - HR เชิงรุก กลไกระบบงานจริยธรรม - สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม - บังคับใช้ประมวลจริยธรรม - บูรณาการภายในหน่วยงาน - Career pathกลุ่มคค. - เครือข่ายกลุ่มคค. - ปรับกระบวนการและวิธีทำงาน - เครือข่ายจนท.ด้านโง กลไกสนับสนุนจากภายนอก - สถาบันฝึกอบรมจริยธรรม - ฝึกอบรมมาตรฐานหน่วยงาน - เครือข่าย ปปช. ปปท. กท. และอื่นๆ - ระบบที่ปรึกษาจริยธรรม	กลไกบริหารพรรค - กลไกคัดเลือก/ตรวจสอบประวัติคณิศรองผู้บริหารพรรคและผู้สมัคร - ประมวลจริยธรรมพรรค - กลไกกำกับจริยธรรมในพรรค - เปิดโอกาส/พื้นที่นักการเมืองใหม่ กลไกตรวจสอบ - เครือข่ายการเมืองสะอาด (Clean Politics)	กลไกบรรษัทภิบาล - นโยบายบริษัท - นโยบายกองทุน - CAC initiatives - การรับรองมาตรฐานหน่วยงานด้านการป้องกันการทุจริต - กลไกส่งเสริมและกำกับจริยธรรม (Compliance /ethics units) - สร้างแรงจูงใจธุรกิจที่มีจริยธรรม กลไกบริหารและวัฒนธรรมองค์กร - กลไกการรับพนักงาน - พื้นที่กิจกรรม/เครือข่ายพนักงาน	กลไกจริยธรรมวิชาชีพ - เครือข่ายองค์กรสื่อร่วมมือเสนอข่าวทุจริต กลไกบริหารองค์กรสื่อ - ให้ความเป็นอิสระทางวิชาชีพโดยไม่ครอบงำหรือแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร - สนับสนุนพนักงานให้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ กลไกสนับสนุน/ตรวจสอบจากภายนอก - สนับสนุนพื้นที่สื่อเพื่อปลูกจิตสำนึก (เผยแพร่, ผลิต)	กลไกสร้างความเข้มแข็ง - เชื่อมเครือข่ายองค์กรประชาสังคม - สนับสนุนการทำงานองค์กรประชาสังคม กลไกธรรมภิบาล - ระบบรายงานบัญชีทรัพย์สิน/รายได้ขององค์กร/ผู้บริหาร	กลไกการมีส่วนร่วม - เครือข่ายคนไทยไมโกล - เครือข่ายผู้แจ้งเบาะแส - กลไกเชื่อมโยงและให้อำนาจภาคประชาชน (สมาชิกคุณธรรม/สภาพลเมือง)

การทุจริตในวงราชการไทย : การสังเคราะห์องค์ความรู้
ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา

จากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย*

Corruption in the Thai Bureaucracy: Synthesis of
knowledge approach to the solutions from Leaders
and very important persons of Thailand

---

*ที่มา : กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ, ทินพันธุ์ นาคะตะ, ฤาเดช เกิดวิชัย “การทุจริตในวงราชการไทย : การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหากจากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย Corruption in the Thai Bureaucracy: Synthesis of knowledge approach to the solutions from Leaders and very important persons of Thailand” (หน้า ๑ - ๔ , ๖ - ๑๓)

การทุจริตในวงราชการไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา จากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย

Corruption in the Thai Bureaucracy: Synthesis of
knowledge approach to the solutions from Leaders
and very important persons of Thailand

กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ*
ทินพันธุ์ นาคะตะ**
ฤาเดช เกิดวิชัย***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อศึกษาสาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทย เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 11 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม A ผู้นำทางการเมือง และกลุ่ม B นักวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุของคอร์รัปชัน คือ เกิดจากระบบอุปถัมภ์ เชิดชูคนมีเงิน และขาดจิตสำนึก ดังนั้นการทุจริตในวงราชการไทยจากสาเหตุ สามารถแยกเป็นประเด็นได้ 3 ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม วัฒนธรรม นอกจากนั้นแนวทางแก้ปัญหาคอร์รัปชัน มี 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางป้องกันการทุจริต คือการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชน สังคม และเยาวชนของชาติ และ 2) แนวทางการปราบปราม คือการให้ผู้นำประเทศหรือนายกรัฐมนตรีควบคุมการทำงานของนักการเมือง ทำให้สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยพบว่าการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน คือ 1) แนวทางการป้องกันการให้ผู้นำประเทศประกาศการต่อต้านการทุจริตในวงราชการไทยให้ถือเป็น

* ดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

** ศาสตราจารย์ ที่ปรึกษาโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์การพัฒนาการบริหาร มหาวิทยาลัยปทุมธานี

*** รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์การพัฒนาการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วาระแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลอย่างจริงจัง และสร้างภูมิคุ้มกันด้วยวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) แนวทางการปราบปราม คือการจัดตั้งกลุ่มสื่อสารจากโซเชียลมีเดีย (Social media) ขององค์กร “ภาคีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของชาติ” แนวใหม่ทั่วทั้งประเทศไทย เพื่อให้การส่งข้อมูล ติดตามการทุจริตของข้าราชการและนักการเมืองโดยผ่านทางระบบทวิตเตอร์ ไลน์ และเฟสบุ๊ก

คำสำคัญ: การทุจริตในวงราชการไทย สังเคราะห์ การแก้ไขปัญหา นักการเมือง นักวิชาการ

Abstract

The purpose of this research was to study the causes and solutions path of corruption in the Thai bureaucracy cycle and to synthesize the new knowledge approach to solve the problem of corruption in the Thai bureaucracy cycle. Using qualitative research methodology, the researcher focused on in-depth interviews of the critical data from 11 key informants. The samples used in the research study were available in 2 groups, such as group A: a group of political leaders and group B: a group of academicians.

The results of research revealed that the corruption was caused by the patronage system, exalts wealthy people and lack moral consciousness. Therefore, the causes and consequences of the Thai bureaucracy corruption cycle that can be divided into three aspects. These are the political, economic and social culture areas. In addition, there are 2 methods to solve the corruption problem : 1) Prevention of corruption method is to raise awareness with the people, society and youth of the nation and 2) Suppression method, is to allow the leader of the country or the Prime Minister to control the work performance of politicians. These can be synthesized to the new knowledge, it was found that the solutions of corruption are 1) Prevention method, the country's leader announces the fight against corruption in the Thai bureaucracy cycle and it is considered to be the official national agenda. Then the government policies seriously address the problem and create an immune system with a pathway of sufficiency economy and 2) Suppression method is to establish the communication groups from social media for organization of “the national anti-corruption associates network” as a new path throughout Thailand, to make tracking information, following the corruption of the government officials and politicians through Twitter, Line and Facebook systems.

Keywords: Corruption in the Thai bureaucracy, Synthesis of knowledge, Solutions, Politician, Academician

บทนำ

การทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานของรัฐเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเป็นปัญหาใหญ่ ในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเป็นปัญหาสังคม ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเจริญในสังคมและความสุขแก่ประชาชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสังคมไทยมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการมากขึ้น แต่ปัญหาเหล่านี้ก็ยังเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง มีรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงและแตกต่างไปจากอดีตมากขึ้น ขยายตัวออกไปในวงกว้าง และมีลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น (ณภัทร เตโช และคณะ. ม.ป.ป.)

จากอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2476 พระราชบัญญัติเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้ง สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติ

มิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ขึ้นพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของวุฒิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539 เป็นต้น ต่อมาใน พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้น หนึ่งในองค์กรที่จัดตั้งขึ้น คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรหลักสำคัญที่ทำหน้าที่ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย (เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. 2553)

จากผลสำรวจของสำนักโพลล์ต่างๆ จำนวน 13 แห่ง ในปี พ.ศ. 2555 โดยเห็นได้จากคะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่จัดโดยองค์กรโปร่งใสระหว่างประเทศไทยล่าสุด ได้ 37 จาก 100 คะแนน และอยู่ลำดับที่ 88 วัดจากประเทศที่โปร่งใสมากมาหาน้อย และอยู่อันดับที่ 11 จาก 21 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย (เฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) โดยในปีนี้ ประเทศไทยมีคะแนนเท่ากับ ประเทศมาลาวี โมร็อกโก ซูรินาเม สวาซิแลนด์ และแซมเบีย ผลการจัดอันดับประจำปีนี้ ประเทศส่วนใหญ่ยังคงมีคะแนนต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง มีเพียง 53 ประเทศเท่านั้นที่ได้คะแนนตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป โดยในปีนี้มี 3 ประเทศคือ เดนมาร์ค ฟิวแลนด์ และนิวซีแลนด์ สามารถครองแชมป์อันดับหนึ่งในระดับโลกร่วม

กัน คือ 90 คะแนน ขณะที่อันดับสุดท้ายยังเป็น เช่นเดียวกับในปีที่แล้ว คือ ประเทศเกาหลีเหนือ ไชมาเลีย โดยในปีนี้มีประเทศที่ติดอันดับสุดท้าย ที่ได้คะแนนเท่ากันเพิ่มขึ้นอีก 1 ประเทศ คือ อัฟกานิสถาน (Transparency International. 2012 : online)

ผู้วิจัยเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมาข้างต้น ควรจะนำมาศึกษาถึงสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของการทุจริตในวงราชการไทย ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้นำและบุคคลสำคัญของประเทศไทย เพื่อทำการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ หากมีการจัดการองค์ความรู้ในเรื่องการทุจริตในวงราชการไทย ที่มุ่งศึกษาถึงสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขอย่างลึกซึ้งที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน รวมทั้งของกลุ่มคน องค์กรและเครือข่ายการต่อต้านการทุจริตต่างๆ ในสังคม จะเป็นการสร้างพลังต่อต้านการทุจริตในวงราชการไทยเป็นอย่างดียิ่ง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. สาเหตุของการทุจริตในวงราชการไทย สามารถสรุปในภาพรวมของการทุจริตมาจากสาเหตุและผลลัพธ์ได้ดังนี้

1.1 สาเหตุของการทุจริตในวงราชการไทยมาจากสาเหตุหลักๆ 3 สาเหตุ คือ

1.1.1 สาเหตุทางด้านการเมือง สามารถสรุปสาเหตุทางด้านการเมืองที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆ ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ ระบบอาวุโส ระบบบุญคุณ พวกพ้อง สภาพแวดล้อมจำใจปฏิบัติ ต้องการแสวงหาอำนาจ ร่วม เรียกว่า “การฮั้ว” อำนาจผูกขาดทางงบประมาณ ความทล่ทลวม ความเสี่ยงลงโทษตามกฎหมายต่ำ มีความโลภเป็นที่ตั้ง

1.1.2 สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ สามารถสรุปสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆ ได้แก่ ค่านิยมแบบทุนนิยม ไม่รู้จักพอของผู้มีอำนาจ เจ้าหน้าที่รัฐรับสินบน บางครั้งภาคธุรกิจเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ผู้มีอำนาจเอื้อผลประโยชน์ เงินเดือนข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐน้อย

1.1.3 สาเหตุทางด้านสังคมและวัฒนธรรม สามารถสรุปสาเหตุทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยหลักๆ ได้แก่ การมีทัศนคติหรือค่านิยมของประชาชนที่เห็นการทุจริตเป็นเรื่องปกติ การยกย่องเชิดชูคนที่มีเงินเป็นคณดี สังคม

มีความอ่อนแอจากการทุจริต ทำให้ขาดจิตสำนึกจริยธรรมหรือความซื่อสัตย์ลดน้อยลง มีความโลภเข้าครอบงำ สังคมพึ่งพิงด้วยวัตถุนิยม บริโภคนิยม และเงินตรานิยม

2. แนวทางการแก้ไขปัญหการทุจริตในวงราชการไทย

2.1 แนวทางการป้องกันปัญหการทุจริตในวงราชการไทย สามารถสรุปในภาพรวมของการทุจริตที่สามารถป้องกันได้ คือ ปลุกจิตสำนึก(คุณธรรม และจริยธรรม) ปรับทัศนคติค่านิยม เด็ก เยาวชน และประชาชน นายกรัฐมนตรีสั่งการเพื่อสร้างกลไกป้องกันการทุจริต จัดตั้งหมาเฝ้าบ้าน “Watchdog” เจ้าหน้าที่รัฐทุจริตผู้บังคับบัญชาจะต้องโดนลงโทษด้วย ให้อิสระกับการทำงานฝ่ายสื่อและองค์กรมวลชน และความพอเพียง

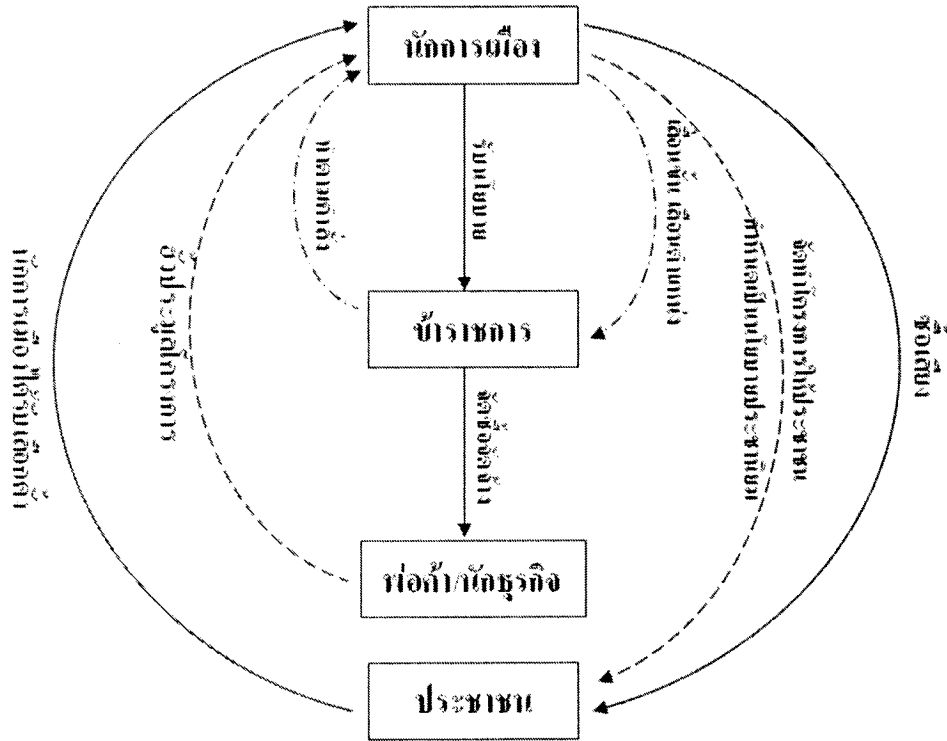
2.2 แนวทางการปราบปรามปัญหาการทุจริตในวงราชการไทย สามารถสรุปในภาพรวมของการทุจริตที่สามารถป้องกันได้ คือ นายกรัฐมนตรี/ผู้นำต้องมีจิตสำนึก ไม่ทุจริต และสามารถควบคุมนักการเมืองได้ นักการเมืองที่ถูกตัดสินทุจริตจะต้องไม่กลับมาเล่นการเมืองอีก ป.ป.ช. ควรหยิบเรื่องคดีใหญ่ๆ ระดับชาติพิจารณาตัดสินเด็ดขาด

3. การสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหการทุจริตในวงราชการไทย

3.1 องค์ความรู้ใหม่ทางด้านสาเหตุการทุจริตในวงราชการไทย สรุปได้ว่าเกิดจากการทุจริต 4 ฝ่าย คือ นักการเมือง ข้าราชการ พ่อค้า

นักธุรกิจ และประชาชน ทำให้เกิดวงจรระบบ การทุจริตเมื่อนำมาปรับสามารถสร้างเป็นองค์ ความรู้ของสาเหตุการทุจริตในวงราชการไทย

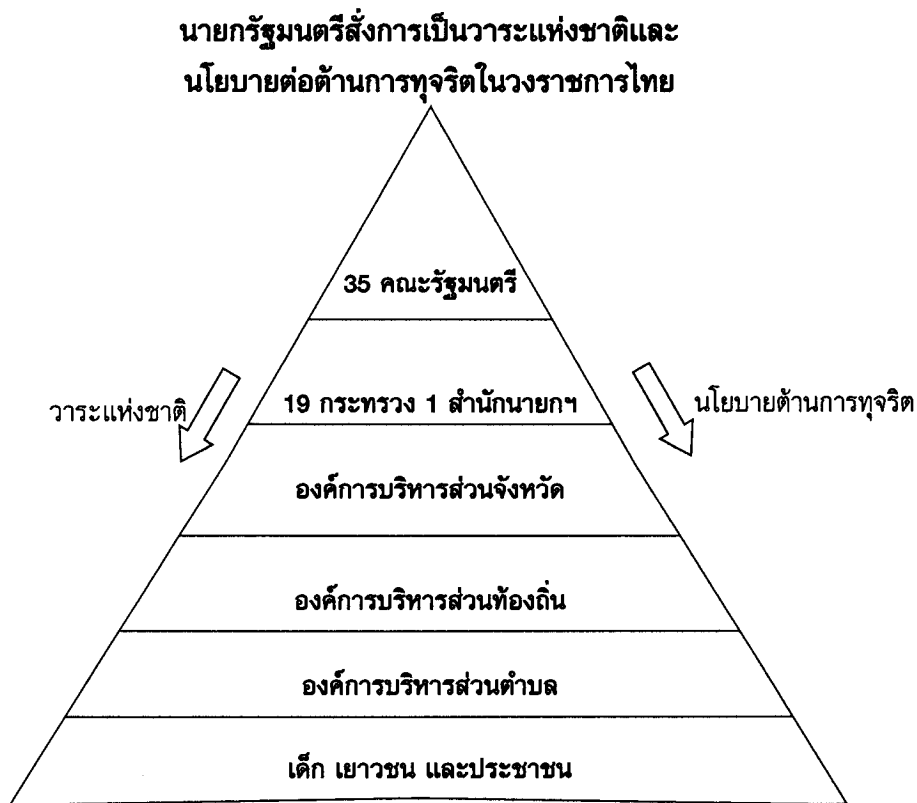
อย่างไรก็ตามจากรูปที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการตัด ระบบวงจรใดวงจรหนึ่งให้ขาดจากการทุจริตก็จะ ส่งผลกับระบบหรือฝ่ายอื่นๆ ที่เหลือตามไปด้วย

รูปที่ 1 ระบบวงจรของสาเหตุการทุจริตในวงราชการไทย
ที่มา : ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2551

3.2 องค์ความรู้ใหม่ทางด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในวงราชการไทย สรุปได้ว่าเมื่อใดที่ผู้นำประเทศประกาศการต่อ ด้านการทุจริตในวงราชการไทยถือเป็นวาระแห่ง

ชาติและเป็นนโยบายของรัฐบาลอย่างจริงจัง ถ้า รัฐมนตรีกระทรวงใดไม่ปฏิบัติจะมีโทษขั้นเด็ดขาด และจะทำให้เห็นเป็นแบบอย่างเพื่อแก้ไขปัญหา การทุจริตในวงราชการไทย ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 ระบบแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในวงราชการไทย
ที่มา : เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ. 2553

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการทุจริตในวงราชการไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาจากผู้นำทางการเมืองและนักวิชาการของประเทศไทย นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานได้ ดังนี้

1. สาเหตุหลักของการทุจริตในวงราชการไทย คือ (1) ทางการเมือง (2) ทางด้านเศรษฐกิจ (3) ทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายแต่ละหัวข้อดังนี้

1.1 สาเหตุของการทุจริตในวงราชการไทย มีดังนี้

1.1.1 สาเหตุทางการเมือง ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่าระบบอุปถัมภ์ (patron-client relationship) เป็นสาเหตุทางการเมืองที่ทำให้เกิดการทุจริตในวงราชการไทยมากที่สุด เกิดจากระบบใหญ่ๆ 2 ประการ ได้แก่ 1) ระบบอาวุโส และ 2) ระบบบุญคุณ ทำให้เกิดการจุนเจือเกื้อหนุนในระบบราชการ นอกจากนี้ ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าถ้าในระบบยังมีการ

จับมือหรือร่วมโกงให้เกิดปัญหาทุจริต จะต้องประกอบไปด้วย 3 ฝ่ายหลัก คือ 1) นักการเมือง 2) ข้าราชการ และ 3) นักธุรกิจ ส่วนประชาชนนั้นเป็นเพียงเครื่องมือของนักการเมืองในการซื้อสิทธิขายเสียงเพื่อเข้ามามีอำนาจผูกขาดเกี่ยวกับงบประมาณและโครงการต่างๆ อย่างไรก็ตามฝ่ายการเมืองไม่แสดงเจตจำนงอย่างเด่นชัดในการประกาศเป็นวาระแห่งชาติเพื่อต่อสู้กับการทุจริต "ในวงราชการไทยอย่างเด็ดขาด ถ้าประกาศต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานราชการอย่างจริงจังก็จะโยงไปถึงนักการเมืองด้วย เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่มีพรรคใดที่สนับสนุนเรื่องการต่อสู้การทุจริต

จากการอภิปรายผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2549) ที่ได้ศึกษาถึงคอร์รัปชัน ธรรมชาติ และจริยธรรม "ในสังคมไทย พบว่า การได้ชนะประมูลโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จากภาครัฐ เพราะผู้ชนะประมูลมีพรรคพวกเป็นนักการเมือง หรือบริษัทที่ชนะประมูลมีนักการเมืองร่วมหุ้นอยู่เป็นหุ้นลม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยากร เชียงกุล (2549) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผลเปรียบเทียบกับไทยกับประเทศอื่น พบว่าการใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทตนเองและพรรคพวกซึ่งอาจเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์กับซ้อน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผาสุก พงศ์ไพจิตร และคณะ (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่องคอร์รัปชันสองรูปแบบ พบว่ารายได้ซึ่งนักการเมืองและพรรคพวกเพื่อนพ้องได้รับจากการตั้ง

ราคาสินค้า หรือบริการซึ่งพวกเขาทำการผลิตอยู่ในราคาสูง เนื่องจากเป็นธุรกิจผูกขาดหรือกึ่งผูกขาด

1.1.2 สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ

ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่ากลุ่มผู้นำส่วนใหญ่มีความเห็นเหมือนกันว่าการเพิ่มเงินเดือนให้สูงพอที่จะดูแลครอบครัว อันเนื่องจากการมีเงินเดือนน้อยเป็นแรงผลักดันให้ข้าราชการเหล่านั้นเกิดความต้องการมีเงินเพิ่มขึ้น จากค่านิยมแบบทุนนิยม และสังคมที่ฟุ้งเฟ้อ นอกจากนี้แล้วจากการศึกษายังพบอีกว่ามีผู้นำบางรายเห็นว่าการขึ้นเงินเดือนให้เจ้าหน้าที่รัฐแล้วคิดว่าจะ "ไม่โกง" เป็นสมมุติฐานที่ผิดไปบ้างเพราะเจ้าหน้าที่รัฐบางคนยังมีความไม่พอหรือขาดความซื่อตรง จึงทำให้เกิดการรับสินบน จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการที่นักธุรกิจจะใช้วิธีการอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่รัฐ

จากการอภิปรายผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีเกียรติ มินะกนิษฐ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงและมาตรการในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรม พบว่าการได้รับค่าตอบแทนการทำงานที่ไม่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเลือกที่จะทุจริตเพื่อให้ตนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่มีบางท่านโต้แย้งความคิดเช่นนี้ เนื่องจากแม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนจะได้รับค่าตอบแทนการทำงานที่สูงแต่ก็ยังกระทำการทุจริตด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่ามูลเหตุของการทุจริตอยู่ที่ความโลภเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และคณะ (2553ก) ได้ศึกษาเรื่องสถานการณ์ด้าน

การทุจริตในประเทศไทยในมุมมองของนักธุรกิจ พบว่าการจ่ายสินบน เงินพิเศษหรือเงินใต้โต๊ะ กลายเป็นประเพณีปฏิบัติสำหรับภาคธุรกิจ ที่จะต้องจ่ายเงินพิเศษดังกล่าวให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้การติดต่อราชการได้รับการอำนวยความสะดวก

1.1.3 สาเหตุทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่า กลุ่มผู้นำทั้ง 2 กลุ่ม ให้ความเห็นเหมือนกันในประเด็นสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นสาเหตุของการทุจริตในวงราชการ เกิดจากทัศนคติหรือค่านิยมของประชาชนในสังคมไทยเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดหรือไม่เกิดการทุจริต นอกจากนี้แล้วจากการศึกษายังพบอีกว่าการยกย่องเชิดชูคนที่มีเงิน คนที่ร่ำรวย มีหน้ามีตาในสังคม และคนที่มียศตำแหน่งหน้าที่การงานสูง คือ คนดี ผู้นำบางท่านเห็นว่าค่านิยมและความพึงพอใจ มองว่าเป็นเรื่องสำคัญมากจึงเป็นเหตุทำให้สังคมมีความอ่อนแอมากขึ้น เนื่องจากขาดจิตสำนึก จริยธรรมหรือความไม่ซื่อสัตย์ และความโลภของข้าราชการ สำหรับผู้วิจัยมองว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งวัตถุนิยม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดความมั่นคงทางจิตใจ นำไปสู่การพึ่งพา คือ วัตถุ มากกว่าความสงบสุขภายในจิตใจ ดังนั้นสังคมไทยกลายเป็นสังคมที่เทอคนร่ำรวย หรือคนมีอำนาจ เพี้ยหวังไว้ว่าจะได้พึ่งพา

จากการอภิปรายผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของแสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยในการ

ปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 มีการเสนอแนะว่า ปัจจุบันการทุจริตกลายเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งของคนในสังคมที่เห็นการทุจริตเป็นเรื่องปกติ และยังมีกรยกย่องนักการเมือง นักธุรกิจหรือผู้มีอิทธิพลที่พัวพันกับการทุจริต ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวความคิดจากงานวิจัยของ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการเมือง การบริหารไทย ภาวะของชาติ พบว่าสังคมไทยในปัจจุบันยกย่องและให้เกียรติคนที่มีฐานะร่ำรวย แม้ว่าจะทุจริตก็ตาม นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับการศึกษาของธานินทร์ กรีวิเชียร (2550) ได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่องคุณธรรม จริยธรรม กับปัญหาเยาวชนในสังคมไทย พบว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งวัตถุนิยม

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในวงราชการไทย ผู้วิจัยสามารถแบ่งกลุ่มแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้เป็น 2 ประการ คือ (1) แนวทางการป้องกันการทุจริตในวงราชการไทย และ (2) แนวทางการปราบปรามการทุจริตในวงราชการไทย ผลการอภิปรายเป็นไปตามแต่ละหัวข้อดังนี้

2.1 แนวทางการป้องกันการทุจริตในวงราชการไทย ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่า ผู้นำทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญและมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรมีการส่งเสริม วัฒนธรรม ปณิธาน จิตสำนึก จริยธรรม ค่านิยม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความพอเพียง เพื่อกระตุ้นจิตวิญญาณให้รู้ว่าจะต้องรังเกียจการทุจริตเข้ากระดูกดำ การใช้หลักคำสอนทางพุทธศาสนาจะ

ทำให้ผู้ที่กำลังการทุจริตหยุดคิดอย่างมีสติโดยมีหลักธรรมที่สำคัญ 3 ข้อ คือ 1) โสรัจจะ 2) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา มุทิตา กรุณา อุเบกขา และ 3) ทิริ โอตัมปะ อย่างไรก็ตามในกรณีศึกษาพบว่า การมีกฎหมายอย่างเดียวไม่เพียงพอ จะต้องมีการบูรณาการทางด้านประชาสังคม คือ ฝ่ายสื่อ และสำนักคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จะติดตามเรื่องการทุจริต ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้กฎหมายที่ดีก็ไม่มีประโยชน์

จากการอภิปรายผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของเจริญ เจษฎาวุธ (2550) ได้ศึกษาเรื่องแนวการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ เล่ม 1 พบว่าต้องมีการวางมาตรการเพื่อผลักดันให้ขับเคลื่อนหน่วยราชการทั้งระบบสู่ความเป็น “องค์กรธรรมาภิบาล” ประกอบไปด้วยความมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ โปร่งใส ยุติธรรม มีส่วนร่วม ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน พร้อมตรวจสอบ ปฏิบัติตามกฎหมาย มีระบบควบคุมภายใน มีองค์กรตรวจสอบที่มีอิสระ และมีการปราบปรามการทุจริต

2.2 แนวทางการปราบปรามการทุจริตในวงราชการไทย ข้อค้นพบดังกล่าว อภิปรายผลได้ว่าผู้นำทั้ง 4 กลุ่มให้ความสำคัญ และมีแนวความเห็นที่แตกต่างกัน ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ควรหิยัคติใหญ่ระดับชาติมาพิจารณาเป็นอันดับต้นและปราบปรามให้เด็ดขาด ควรมีการกระจายอำนาจ(Decentralization) จาก

ส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น นักการเมืองที่ถูกตัดสินคดีว่ามีความผิดทุจริตจะต้องไม่กลับมาเล่นการเมือง

จากการอภิปรายผลดังกล่าวสอดคล้องกับทางอภิชัย พันธเสน (2550) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องแนวทางการร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่าการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลหรือกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะทำให้ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย สหกรณ์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถกระทำการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ์ลูกค้าของสถาบันการเงินเหล่านี้เพื่อให้ ปปช. สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการสืบสวนสอบสวนและปราบปรามการทุจริตได้เพิ่มมากขึ้น โดยการดำเนินการดังกล่าว ป.ป.ช. ควรอาศัยแนวทางการตรวจสอบข้อมูลของสถาบันการเงินของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) ที่สถาบันการเงินทราบกันดีอยู่แล้ว เพราะมีการปฏิบัติกันมาตลอดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แม้แต่ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2545) ยังเห็นเหมือนกันว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรเร่งรีบใช้อำนาจตามมาตรา 15 (6) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และประสานงานในการดำเนินคดีระหว่างคณะกรรมการ ปปช. พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และ

ค.ร.ช. (2554) ได้เสนอแนวทางต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านภารกิจตรวจสอบทรัพย์สิน ให้มีการ แก้ไขปัญหาเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2542

3. การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวง ราชการไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพทำให้ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่สำคัญจากการ สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับแนวคิด สาเหตุ ผลลัพธ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทย ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ ใหม่ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการไทย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ของ สาเหตุการทุจริตในวงราชการไทย ข้อค้นพบดัง กล่าวอภิปรายผลได้ว่าการทุจริตในวงราชการไทย ที่เกิดจากกลุ่มบุคคล 4 ฝ่าย คือ นักการเมือง ข้าราชการ พ่อค่านักธุรกิจ และประชาชน ที่เป็นต้นเหตุของการทุจริตทั้งหมดที่เกิดในประเทศไทยเมื่อนำมาปรับสามารถสร้างเป็นระบบวงจร ของสาเหตุการทุจริตในวงราชการไทย

3.2 การสังเคราะห์องค์ความรู้ของ การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทย ข้อ ค้นพบดังกล่าวอภิปรายผลได้ว่าการทุจริตในวง ราชการไทยทำให้ผู้วิจัยเกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยว กับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทยได้ โดยให้ผู้นำประเทศหรือนายกรัฐมนตรีประกาศ การต่อต้านการทุจริตในวงราชการไทยอย่าง

จริงจัง ถ้ารัฐมนตรีกระทรวงใดไม่ปฏิบัติจะมีโทษ ขั้นเด็ดขาด และจะทำให้เห็นเป็นแบบอย่างเมื่อนำมาปรับสามารถสร้างระบบแนวทางการแก้ไข ปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการไทย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในหน่วยงานราชการ อย่างจริงจัง ทั้งใน รูปแบบของการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในทุกระดับ (องค์กร และ บุคคล) เพื่อให้ภาครัฐสามารถนำเอาหลักการ ดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง สอดคล้อง กับสภาพพื้นที่

1.2 ควรมีการจัดตั้ง “กองทุนเพื่อความโปร่งใส” เป็นองค์กรมหาชน โดยให้มีการ กำหนดเป็นระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมายของ สำนักรับประมาณ เพื่อให้มีการจัดเตรียมงบประมาณไว้ในจำนวนที่แน่นอน (อาทิ ร้อยละ 1) จากโครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่มีมูลค่าโครงการ มากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไปทุกโครงการ เพื่อนำ มาใช้สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการสร้างความโปร่งใสของโครงการ ต่างๆ ควรทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสร้างหลักสูตร ให้นักเรียนหรือผู้เรียนเกิด จิตสำนึก ตระหนัก ปลูกฝัง และเห็นผลลัพธ์ของ

การทุจริตในวงราชการไทย นอกจากนั้นควรให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เห็นเกี่ยวกับความถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้อยู่บนฐานของข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นหลัก

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช.) ควรสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของ ปปช. มาจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนก่อให้เกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการ

สร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักถึงการทุจริตรวมทั้งสามารถพัฒนาตัวเอง/กลุ่ม/ชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 พัฒนาระบบติดตามและประเมินการบริหารและการปฏิบัติงานรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชการประจำปี โดยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ในองค์กร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่ที่อุทิศตนในการทำงานเพื่อองค์กรและประชาชน รวมทั้งการสนองนโยบายรัฐอย่างแท้จริง รวมทั้งควรให้มีมาตรการควบคุมกันเองภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นระดับบนหรือระดับล่างเพื่อให้เกิดการคานอำนาจซึ่งกันและกัน

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ*
Measures for the Prevention and Suppression
of Corruption in Various Countries

---

*ที่มา : กรรข วนกรกุล “มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ Measures for the Prevention and Suppression of Corruption in Various Countries” ข้อมูลออนไลน์ สืบค้นได้จาก <http://journal.hcu.ac.th/>

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ

Measures for the Prevention and Suppression of Corruption in Various Countries

กรรช วนกรกุล*

บทคัดย่อ

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหาการทุจริตภายในประเทศค่อนข้างสูง โดยได้คะแนนดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันปี 2010 อยู่ที่ 3.5 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งประเทศที่ได้คะแนนต่ำกว่า 5 คะแนน ถือเป็นประเทศที่มีอัตราการทุจริตภายในประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงและเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ต้องจับตาและเฝ้าระวัง ในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ ฮองกงและเกาหลีใต้ เคยประสบปัญหาการทุจริตเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ในปัจจุบันมีการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยองค์กรภาคประชาชน โดยให้ประชาชนทำหน้าที่คอยตรวจสอบการกระทำทุจริตแทนรัฐ พร้อมกับมีการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีทุจริตให้เห็นเป็นแบบอย่างและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังได้มีการเพิ่มเงินเดือนให้กับบุคคลากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความเหมาะสม สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ ในขณะที่เดียวกันก็มีการประเมินผลการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานคุ้มกับค่าจ้างที่รัฐต้องสูญเสียไป รวมถึงแสวงหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่มีความกำกวมที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตีความได้สองแง่หรือกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีอำนาจมากเกินไปเพื่อลดปัจจัยในการนำไปสู่ปัญหาการทุจริต

คำสำคัญ: มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ต่างประเทศ

Abstract

Thailand is one of many countries which seriously face the problems of corruption. Corruption perception index in 2010 illustrated that Thailand got a score of 3.5 out of 10. The countries with scores below 5 are grouped as the nations which have critical problems with corruption. Like Thailand, countries such as Singapore, Hong Kong,

---

*อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

and South Korea were considered as countries with critical corruption problems. However the corruption problems of Singapore, Hong Kong and South Korea were solved and eliminated effectively with solutions from the public sector organizations within these countries. These public sector organizations are allowed to play, and are supported in playing, crucial roles in checking and controlling unfaithful behaviors. Also, punishments for corruption delinquency are strictly implemented to prevent the occurrence of corruption delinquency. Additionally, employees in public sectors receive appropriate increases in salaries and earnings to assure that these state employees have better qualities of lives and can proudly afford all necessary costs of living. At the same time, performance assessments of each state employee are required to ensure that these state employees can handle their jobs properly and efficiently. Ways to resolve legal ambiguities that allow respective authorities to have too much power need to be sought in order to reduce the factors leading to the problem of corruption.

Keywords: measures for the prevention and suppression of corruption , various countries

บทนำ

การทุจริตถือเป็นคำศัพท์ที่คุ้นหูสำหรับคนไทยมาช้านาน เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่มีพื้นที่ใดในประเทศไทยที่ปราศจากปัญหาการทุจริตอย่างแท้จริง ปัญหาการทุจริตเป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในทุกวงการของสังคมไทยตั้งแต่ในระดับชุมชนหมู่บ้าน จนถึงระดับประเทศ ในแง่มุมของผู้ประกอบการธุรกิจคงปฏิเสธไม่ได้ว่าค่าใช้จ่ายอันเป็นค่าน้ำร้อน-น้ำชาของเจ้าหน้าที่กลายเป็นรายจ่ายที่จำเป็นอันเป็นต้นทุนสำคัญในการดำเนินการทางธุรกิจไปเสียแล้ว มีการประมาณการกันว่านักธุรกิจที่ประสงค์จะเข้าดำเนินการทางธุรกิจในโครงการต่างๆ กับภาครัฐจำเป็นต้องจัดสรรผลประโยชน์เป็นจำนวนเงินตั้งแต่ 10-30% ของมูลค่าโครงการ

ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นค่าน้ำร้อน-น้ำชาในการดำเนินโครงการ โดยหากเป็นโครงการทั่วๆ ไปที่ไม่มีความสลับซับซ้อนรายจ่ายอันเป็น ค่าน้ำร้อน-น้ำชาจะอยู่ที่ประมาณ 10% ของมูลค่าโครงการ ในขณะที่โครงการขนาดใหญ่หรือโครงการที่มีความซับซ้อนซึ่งต้องมีการล๊อคสเปกหรือมีการรวมกลุ่มกันเพื่อฮั้วงานประมูลค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายในรูปแบบของค่าน้ำร้อน-น้ำชาจะมีมูลค่าสูงถึง 15-30% ของมูลค่าทั้งหมดของโครงการก่อนหักรายจ่ายเลยทีเดียว (สุพรรณิ ไชยอำพร, ศิริทิพย์ อรุณเรื่อ, 2549) ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าปัญหาการทุจริตจะกลายเป็นปัญหาระดับชาติที่แก้ไม่ตกของสังคมไทย เนื่องจาก ผลประโยชน์ที่

ได้จากกระบวนการ “กินสินบาท คาคสินบน” ที่มีจำนวนมหาศาลชนิดที่ว่าเจ้าพนักงานทำงานตลอดทั้งชีวิตก็ยังไม่เคยได้สัมผัสกับจำนวนเงินที่ได้จากการทุจริตเพียงครั้งเดียว ส่งผลให้กระบวนการทุจริตเติบโตและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ในสังคม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรอิสระต่างๆตามรัฐธรรมนูญเพื่อคอยตรวจสอบและทำหน้าที่ปราบปรามการทุจริตในวงราชการเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ง.) ฯลฯ แต่ดูเหมือนว่าองค์กรอิสระเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ปัญหาการทุจริตภายในประเทศลดลงเลย หน้าที่กลับทำให้กระบวนการทุจริตในประเทศไทยยังมีความแข็งแกร่งและมีความลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นอันสะท้อนได้จากดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันปี 2010 (Corruption perception index) ซึ่งจัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสระหว่างประเทศ (Transparency International) โดยการสำรวจจากทัศนคติหรือการมองภาพจากกลุ่มนักธุรกิจและนักวิเคราะห์ ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปีพบว่า ประเทศไทยได้คะแนน 3.5 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนนซึ่งประเทศที่ได้คะแนนต่ำกว่า 5 คะแนนถือว่ามีปัญหาการทุจริตภายในประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงและอยู่ในกลุ่มประเทศที่ต้องจับตาและเฝ้าระวัง (Transparency International. 2010 : 2)

ประสบการณ์การปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ

ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติของประเทศต่างๆทั่วโลก ประเทศที่มีอัตราการทุจริตที่สูงย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศที่ประสบปัญหาการทุจริตที่เรื้อรังย่อมส่งผลให้จำนวนเงินที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไม่ได้ลงสู่ระบบอย่างสมควรจะเป็น อันทำให้ระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศล่าช้าลง ประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดีและขาดโอกาสในการได้รับสวัสดิการที่ดีอันพึงได้จากรัฐ นอกจากนี้ปัญหาการทุจริตยังถือเป็นภัยสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางของประเทศ ประเทศที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาการทุจริตได้อย่างเด็ดขาดและปล่อยให้ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่เรื้อรังเสมือนเป็นเนื้อร้าย ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัด เช่น ประเทศอาเจนติน่าและประเทศฟิลิปปินส์ในอดีตเคยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตนได้ดีในระดับหนึ่ง แต่หลังจากที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาการทุจริตภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ปัจจุบันประเทศทั้งสองกลับมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำลง (วิทยากร เชียงกูล. 2549 : 8) ตรงกันข้ามกับประเทศที่มีระบบและกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ดี แม้ว่าครั้งหนึ่งประเทศเหล่านี้จะเคยตกอยู่ในช่วงที่ประสบกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่

ย่ำแย่แต่ก็สามารถพัฒนาตนเองจนกลายเป็นหนึ่งในประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมั่นคงได้เนื่องจากมีระบบและกลไกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าประเทศอื่นๆ เช่น

ประเทศสิงคโปร์ ครั้งหนึ่งเคยได้รับการขนานนามจากประเทศต่างๆ ว่าเป็นประเทศที่ยากจนและเต็มไปด้วยปัญหาการทุจริตภายในประเทศที่สูง แต่ด้วยยุทธวิธีที่เน้นการป้องกันปัญหาทุจริตเป็นนโยบายหลักและแสวงหาแนวทางในการปราบปรามปัญหาทุจริตภายในประเทศแบบค่อยเป็นค่อยไปแต่เด็ดขาดและเป็นระบบ ส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์ในปัจจุบันได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใสที่สุดในโลก โดยได้รับคะแนนความโปร่งใสด้านการปราบปรามการทุจริตอยู่ที่ 9.3 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (Transparency International, 2010) ประเทศสิงคโปร์มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพียงหน่วยงานเดียว คือ หน่วยงานสืบสวนการประพฤติทุจริต (The Corruption Practices Investigation Bureau) หรือ CPIB ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐและเอกชน หน่วยงานดังกล่าวนี้ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1952 มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนตามมาตรา 241 ของกฎหมายป้องกันการทุจริตแห่งประเทศสิงคโปร์ (The Prevention of Corruption Act) หน่วยงานสืบสวนการประพฤติทุจริต หรือ CPIB ถือเป็นหน่วยงานอิสระด้านการปราบปรามการทุจริตที่มีความเข้มแข็ง ปราศจาก

การแทรกแซงต่างๆ จากกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มการเมืองในทุกระดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความมุ่งมั่นและการเอาใจจริงเอาใจกับการปราบปรามปัญหาการทุจริตของ นายลี กวน ยิว นายกรัฐมนตรีของประเทศสิงคโปร์ที่มีเจตจำนงอย่างแน่วแน่ในการเร่งปราบปรามการทุจริตภายในประเทศให้หมดสิ้นไปอย่างถาวร ส่งผลให้หน่วยงานสืบสวนการประพฤติทุจริต หรือ CPIB สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ นอกจากการเน้นแนวทางการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังภายในประเทศแล้ว ประเทศสิงคโปร์ยังเน้นแนวทางในการใช้มาตรการป้องกันการทุจริตควบคู่กับการปราบปรามการทุจริตอีกด้วย โดยการปรับอัตราเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งข้าราชการและนักการเมืองให้มีระดับรายได้ในระดับที่สูงเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นยังได้มีการแก้ไขกฎหมายบางฉบับที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นช่องทางในการทุจริต เช่น แก้ไขกฎหมายที่มีข้อความกำกวมสามารถตีความได้หลายนัย, แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาใบอนุญาต, การจัดเก็บภาษีรวมตลอดถึงค่าปรับต่างๆ ของกรมกองต่างๆ ภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกรมศุลกากร, กรมตำรวจ, กรมสรรพสามิต ฯลฯ ให้มีลักษณะการกระจายอำนาจเพื่อลดช่องทางการทุจริต รวมตลอดถึงปรับปรุงระบบการติดต่อทางราชการที่ยุ่งยากซับซ้อนอันเป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้ประเทศสิงคโปร์มีอัตราการทุจริตภายในประเทศที่ต่ำที่สุดในโลก ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศสิงคโปร์

ยังได้ใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลลงทุนกับการพัฒนาการศึกษาและการสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้นจากปัญหาการทุจริต โดยมีความเชื่อว่าการลงทุนกับองค์กรภาคประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นการลงทุนที่ดีที่สุดและคุ้มค่าที่สุด โดยเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรภาคประชาชนให้เข้มแข็งและคอยเป็นหูเป็นตาให้รัฐ แทนการตั้งองค์กรตรวจสอบการทุจริตขึ้นภายในประเทศหลายองค์กร

เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงก่อนหน้าที่จะมีการปฏิรูประบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ครั้งใหญ่ภายในประเทศ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีปัญหาการทุจริตค่อนข้างสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรมตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจรับสินบนจากองค์กรอาชญากรรมที่เรียกค่าคุ้มครองจากกิจการธุรกิจหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นกิจการหาบเร่ แผงลอย เด็กชักรองเท้า หญิงบริการทางเพศ ร้านอาหาร คนลากรถ กูลิ คนขับแท็กซี่ คาสีโน ฯลฯ มีการจ่ายเงินใต้โต๊ะจนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการประกอบธุรกิจ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร. 2541 : 246) แต่เมื่อรัฐบาลเริ่มเอาจริงจังกับการปราบปรามการทุจริต เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงกลับมีอัตราการทุจริตที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจนกลายเป็นแม่แบบให้ประเทศต่างๆ นำเอารูปแบบ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในประเทศ ในปัจจุบัน เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงได้รับคะแนนความ

โปร่งใสด้านการปราบปรามการทุจริตอยู่ที่ 8.4 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ถือเป็นอันดับที่ 13 ของโลกและเป็นอันดับที่ 4 ในภูมิภาคเอเชีย รองจากประเทศสิงคโปร์ (อันดับ 1) ประเทศนิวซีแลนด์ (อันดับ 1) และประเทศออสเตรเลีย (อันดับ 8) (Transparency International. 2010) หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเขตการปกครองพิเศษฮ่องกง คือ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC ก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1974 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตของเขตการปกครองพิเศษฮ่องกง หรือ ICAC ได้นำกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศด้วยแนวทางสามประสาน หรือ three-pronged attack โดยเน้นกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ด้าน (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. 2550 : 73) ได้แก่

1. ด้านการสืบสวน มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานฝ่ายปฏิบัติการ (Operations Department) สืบสวนสอบสวนเพื่อทำหน้าที่โต้ตอบต่อการกระทำการทุจริต มีหน้าที่หลักในการพิจารณา และได้สวนข้อหาเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตที่มีการร้องเรียนจากภาคประชาชน ด้วยการตรวจสอบคำร้องเรียนของประชาชนอย่างละเอียดทุกคำร้อง มีการรายงานผลให้เจ้าของเรื่องทราบถึงผลการดำเนินการภายในหนึ่งอาทิตย์ นอกจากนี้ยังเก็บรักษาความลับของผู้ร้องเรียนโดยถือเป็นความลับชั้นสูง

ของทางราชการเพื่อ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนจนประชาชนรู้สึกไว้วางใจและศรัทธาในองค์กรที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่าเป็นหนึ่งในองค์กรที่น่าเชื่อถือและสามารถพึ่งพาได้

2. ด้านการป้องกัน มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการป้องกันการทุจริต (Corruption Prevention Department) ขึ้นภายในประเทศ โดยเน้นการจัดโอกาสการกระทำการทุจริตเชิงระบบ (Systemic corruption) ทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน โดยองค์กรดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและประชาชนด้วยการนำเสนอคำแนะนำในการป้องกันการทุจริตแก่องค์กรภาคเอกชนในการต่อสู้กับการทุจริต (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. 2550 : 73) นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตเข้าตรวจสอบผู้ต้องสงสัยในคดีทุจริตได้อย่างเต็มที่ เช่น สามารถเข้าไปตรวจสอบบัญชีและตู้നിറภัยของผู้ต้องสงสัยได้, เรียกร้องให้ผู้ต้องสงสัยต้องแสดงสถานการณ์ทางการเงินโดยละเอียดรวมถึงเข้าตรวจค้นบ้านพักของผู้ต้องสงสัยได้ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเงินเดือนและสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สูงและมีสวัสดิการที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเป็นเหยื่อของอำนาจมืดได้โดยง่าย มีการคัดเลือกผู้นำองค์กรและเจ้าพนักงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่เป็นคนมือสะอาด น่าเชื่อถือ มีการออกกฎหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐที่มี

ทรัพย์สินมากและไม่สามารถอธิบายที่มาที่ไปได้หรือใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยเกินกว่าเงินเดือนที่ตนได้รับมาทำการชี้แจงต่อศาล ถ้าไม่สามารถชี้แจงได้จะถูกตั้งข้อหาว่าทุจริตส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ติดรูปแบบการใช้ชีวิตหรูหรา ฟุ่มเฟือย อันเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของระบบหนี้สินและปัญหาทุจริตที่เรื้อรัง

3. ด้านการให้ความรู้ เขตการปกครองพิเศษฮ่องกงเน้นนโยบายป้องกันการทุจริตมากกว่าการปราบปราม โดยการให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบด้วยการเน้นที่การตรวจสอบโดยองค์กรภาคประชาชน มีการจัดตั้งกองประชาสัมพันธ์ชุมชน (Community Relations Department) ทำหน้าที่หลักในการสร้างทัศนคติของประชาชนให้ต่อต้านการทุจริตและให้ประชาชนทำหน้าที่คอยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่รัฐด้วยวิธีการร้องเรียน นอกจากนี้ยังให้การศึกษากับประชาชนและสาธารณะให้รับรู้และเกิดความเข้าใจถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากปัญหาการทุจริตเพื่อให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านและจัดการทุจริตให้หมดไปจากฮ่องกง

ประเทศเกาหลีใต้ถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีรูปแบบทางวัฒนธรรม รูปแบบทางการเมือง รวมถึงตลอดถึงรูปแบบทางการเมืองที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศเกาหลีใต้เป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบอุปถัมภ์ที่หนาแน่น นิยมการรวมศูนย์อำนาจแบบเบ็ดเสร็จและเล่นพรรคเล่นพวก รวมถึงมีการแทรกแซงจากอิทธิพลทางการเมืองในทุกระดับชั้น แต่ประเทศเกาหลีใต้กลับสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างยอด

เยี่ยมหลังประกาศสงครามกับปัญหาการทุจริต แม้ว่าในปัจจุบันประเทศเกาหลีใต้ยังไม่ได้รับการยอมรับจาก นานาอารยประเทศว่าเป็นประเทศที่ปลอดจากการทุจริตอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ได้รับการยอมรับจาก นานาอารยประเทศว่าเป็นประเทศที่มีพัฒนาการด้านการปราบปรามการทุจริตที่ยอดเยี่ยม ประเทศเกาหลีใต้ได้รับคะแนนความโปร่งใสด้านการปราบปรามการทุจริตอยู่ที่ 5.4 คะแนนจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ถือเป็นอันดับ 39 ของโลกและเป็นอันดับที่ 9 ของภูมิภาคเอเชีย (Transparency International. 2010) การประกาศสงครามกับปัญหาการทุจริตภายในประเทศของประเทศเกาหลีใต้เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2002 จากการประกาศใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต (The Anti-Corruption Act) โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาหนึ่งชุดชื่อ ว่า คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตแห่งชาติเกาหลีใต้ (Korea Independent Commission Against Corruption) หรือ KICAC ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับชาติมีสถานะเทียบเท่ากระทรวง มีหน้าที่หลักในการจัดวางนโยบาย การประเมินผลด้านนโยบายต่อต้านการทุจริต การให้ความคุ้มครองปกป้องแก่ผู้แจ้งเบาะแส รวมถึงตลอดถึงติดตามและตรวจสอบกิจกรรมของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงภายในประเทศ (ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. 2550 : 75) ประเทศเกาหลีใต้ถือเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เน้นแนวทางการตรวจสอบโดยภาคประชาชนเป็นหลัก ด้วยการปฏิรูปความคิดและจิตใจของเจ้าหน้าที่รัฐและพลเมืองให้ต่อต้านการทุจริตโดยใช้ แนวทางการลงโทษ

เจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดในคดีทุจริตอย่างจริงจังและไม่ไว้หน้า แม้กระทั่งประธานาธิบดีและรัฐมนตรีแห่งรัฐอันเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน ในขณะที่เดียวกันก็สร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนโดยการเสนอแนวทางให้ประชาชนที่พบเบาะแสการทุจริตให้แจ้งไปยัง KICAC ซึ่งหากข้อมูลที่แจ้งนั้นเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันการสูญเสียอันอาจจะเกิดขึ้นต่อรัฐหรือเป็นเรื่องประโยชน์สาธารณะผู้แจ้งจะได้รับรางวัลจากรัฐ โดยข้อมูลของประชาชนที่แจ้งนั้นจะมีระบบป้องกันและรักษาความลับของผู้แจ้งให้เป็นความลับขั้นสูงสุดของทางราชการ นอกจากนี้ยังมีการนำรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นตัวช่วยในการให้บริการต่อ คำร้องขอต่างๆของประชาชน อันเป็นการลดโอกาสการทุจริตของเจ้าหน้าที่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาการทุจริตถือเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยและสังคมโลก ผลเสียหายที่เกิดจากปัญหาทุจริตส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้งบประมาณในการนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศไม่ได้เข้าสู่ระบบอย่างที่เหมาะสม อันทำให้ระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศล่าช้าหลังประชาชนขาดคุณภาพชีวิตที่ดีและขาดโอกาสในการได้รับสวัสดิการที่ดีอันพึงได้จากรัฐ แม้ว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้หมดไปจากประเทศจะเป็นเรื่องที่ใหญ่และทำได้ยากแต่เชื่อว่า จะสามารถแก้ไขได้ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และฮ่องกง ล้วนเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหา

การทุจริตไม่ใช่เป็นสิ่งที่ไกลตัวอีกต่อไป ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้เขียนบทความจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้ได้ผล สิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ใช่เป็นเพียงการนำเอารูปแบบหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของต่างประเทศมาบังคับใช้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความจริงใจของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน เพราะหากรัฐบาลไม่มีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน การนำแนวทางการปราบปราม การทุจริตของต่างประเทศมาใช้ ย่อมไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้หมดไปจากประเทศได้ สิ่งสำคัญ อันดับแรกในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้ได้ผลอย่างจริงจัง รัฐบาลควรเร่งกำหนดให้ปัญหาคอร์รัปชันเป็นวาระแห่งชาติ รวมตลอดถึงปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนภายในประเทศรู้ถึงผลกระทบของปัญหาคอร์รัปชันและร่วมกันต่อต้านการทุจริตกับภาครัฐบาล จากการศึกษาแนวทางการปราบปรามการทุจริตในเกาหลีใต้ ฮังการี และสิงคโปร์ พบว่า ประเทศต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้ใช้กลวิธีในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันด้วยการตั้งองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำความผิดคอร์รัปชันขึ้นภายในประเทศหลายๆ องค์กรเหมือนอย่างประเทศไทย แต่มีองค์กรอิสระในการตรวจสอบเพียงองค์กรเดียว ที่สำคัญคือได้นำเอาแนวคิดในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยเน้นที่องค์กรภาคประชาชน ให้ประชาชนมาเป็นผู้ตรวจสอบการกระทำความผิดคอร์รัปชันและคอยเป็นหูเป็นตาให้กับภาครัฐมากกว่าจะเสี่ยงงบประมาณ

ในการตั้งองค์กรอิสระหรือองค์กรตรวจสอบจำนวนมากๆ แต่ไร้ซึ่งประสิทธิภาพ

2. รัฐบาลควรเร่งสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้ประชาชนต่อต้านการทุจริตด้วยวิธีการปลูกกระแสศรัทธาจากประชาชนโดยการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีทุจริตให้เห็นเป็นแบบอย่างและไม่ไว้หน้า เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร้องเรียนและเข้าทำการตรวจสอบด้วยช่องทางหลากหลายช่องทางเพื่อสร้างความสะดวกให้กับประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบข้อร้องเรียนจากประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม มีการแจ้งผลการดำเนินการสอบสวนให้ผู้ร้องเรียนทราบทุกครั้งตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าสิ่งที่พวกเขาร้องเรียนไปจะไม่สูญเปล่า มีการรักษาความลับของผู้ร้องเรียนโดยถือเป็นความลับของทางราชการชั้นสูงสุดเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ร้องเรียน

3. รัฐบาลควรเร่งปรับเงินเดือนให้กับเจ้าพนักงานภาครัฐให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างภูมิใจและเต็มภาคภูมิใจ ในขณะที่เดียวกันก็มีการประเมินผลการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานคุ้มกับค่าจ้างที่รัฐต้องสูญเสียไป รวมถึงแสวงหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่มีความกำกวม ที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานตีความได้สองแง่หรือกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง มีอำนาจมากเกินไป เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่การทุจริตของเจ้าพนักงาน

ภาคผนวก

- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๑๑๐๓๓ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- : ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๑)

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ชั้น ๒๒๘๐ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐
 โทร. ๐๒๒๘๐ ๙๐๐๐
 โทรสาร ๐๒๒๘๐ ๙๐๕๘

3299
 ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๙
 13.31

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๑๐๓๓

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

GM มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ชั้น ๒๒๘๐ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐
 โทร. ๐๒๒๘๐ ๙๐๐๐
 โทรสาร ๐๒๒๘๐ ๙๐๕๘

๒๒ มี.ค. ๒๕๕๙
 ๑๕.๐๗ นศ. ปักค
 สำนักการประชุม

กลุ่มงานนิติคดี
 วันที่ ๑๓ (๑) / ๒๕๕๙
 วันที่ ๒๓ / มี.ค. / ๕๙
 เวลา ๑๕.๐๗ นศ. ปักค
 สำนักการประชุม

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 โทร. ๐๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๒ (ฉุกเฉิน)
 โทรสาร ๐๒๒๘๐ ๙๐๕๘

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

เหตุผล

โดยที่ทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การทุจริตและประพฤติมิชอบมีความร้ายแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ....”

.....
.....
มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

.....
.....
.....
มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” หมายความว่า คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
“ศาล” หมายความว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหาร ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
“ประธานกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะกรรมการ ป.ป.ท.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตในภาครัฐตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปราม การทุจริต

มาตรา ๔ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ ไปใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบในศาลทหารด้วย เว้นแต่

- (๑) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๔ ได้แก่อัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๒) ผู้มีอำนาจฟ้องคดีให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๓) การจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลทหารตั้งให้แก่จำเลย ตามมาตรา ๑๔ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๔) การจ่ายค่าป่วยการ ค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก แก่บุคคลตามมาตรา ๒๓ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- (๕) การอุทธรณ์และฎีกา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๖) การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญา ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๗) ให้คำว่า “พนักงานอัยการ” หมายความว่ารวมถึงอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

ในกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีหรือแต่งตั้งทนายความ ให้ฟ้องคดีแทน ให้ถือเป็นอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

ให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบ เกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดี ของศาลทหารเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับ เกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดี ของศาลเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖ วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ใช้ระบบไต่สวน

ในการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อบังคับดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

มาตรา ๘ ระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๙ ให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำคู่ความ คำร้อง คำขอ คำแถลง หรือสรรพเอกสารจัดทำสำเนายื่นต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อองค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความฝ่ายอื่น ความในวรรคหนึ่งมิให้รวมเอกสารตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง

มาตรา ๑๐ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

มาตรา ๑๑ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ให้โจทก์รายงานผลการติดตามจับกุมจำเลยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง

หมวด ๒
การดำเนินคดีอาญา

ส่วนที่ ๑

การไต่สวนมูลฟ้อง การฟ้องคดี และการพิจารณา

มาตรา ๑๒ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับ การกระทำความผิดเป็นความผิดคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่า กระทำความผิด พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณา ไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และให้โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณา และรวมไว้ในสำนวน

กรณีศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๓ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลสั่งต่อไปนี้

(๑) ในคดีผู้เสียหายเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตาม (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี

(๒) ในคดีที่พนักงานอัยการ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้อง ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ เว้นแต่จำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

(๓) ในคดีที่อัยการสูงสุดเป็นโจทก์ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้อง ไต่สวนมูลฟ้อง

มาตรา ๑๔ การไต่สวนมูลฟ้อง ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา สำหรับกรณีตามมาตรา ๑๓ (๒) ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้อง กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ไม่ว่าจะเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือคดีผู้เสียหายเป็นโจทก์ ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ ศาลตั้งทนายความให้โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๓ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่เห็นสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้ คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย

มาตรา ๑๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ วรรคสอง ในวันยื่นฟ้องหรือวันนัดพิจารณาครั้งแรก แล้วแต่กรณี เมื่อจำเลยมาศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป และอ่านกับอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ถ้าจำเลยให้การหรือไม่ยอมให้การก็ให้บันทึกไว้ และให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานโดยให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

มาตรา ๑๖ ในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ไม่ว่าจะกฎหมายจะกำหนดอัตราโทษไว้เพียงใดก็ตาม ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนต่อไปเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้

ส่วนที่ ๒

การยื่นบัญชีระบุพยานและการตรวจพยานหลักฐาน

มาตรา ๑๗ คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้

การอ้างพยานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน พร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานดังกล่าว

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ยื่นบัญชีระบุพยานจะต้องยื่นคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นและวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่พยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานหลักฐานดังกล่าวมาจากผู้ที่ครอบครอง โดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยาน เพื่อให้ได้พยานหลักฐานนั้นมาก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด

มาตรา ๑๘ ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั่นเอง หลังจากนั้นให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในกรณีที่มีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใด ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนดวันนัดไต่สวน และแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ส่วนที่ ๓

การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐาน

มาตรา ๑๙ ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๒๐ ศาลมีอำนาจเรียกหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานเพิ่มเติม แล้วรายงานให้ศาลทราบและจัดส่งหลักฐานดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว

มาตรา ๒๑ ให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมีอาจก้าวล่วงได้

มาตรา ๒๒ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม

การถามพยานตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำก็ได้
 หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก
 เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

มาตรา ๒๓ ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบ
 การพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร
 ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็น
 ของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าใช้จ่าย
 ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วย
 ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๔ ถ้าอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช.
 คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีเกรงว่าพยานหลักฐาน
 ซึ่งอาจต้องอ้างอิงในภายหลังจะสูญหายหรือยากแก่การนำมาได้ส่วนในภายหลัง บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้อง
 ต่อศาลขอให้มีการคุ้มครองพยานหลักฐานนั้นไว้ทันทีได้ โดยให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญาต่อไป พยานหลักฐานที่ได้จากการได้ส่วนดังกล่าวให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ไม่ว่าภายหลัง
 จะได้มีการฟ้องคดีต่อศาลที่ทำการได้ส่วนหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๕ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย
 เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจ
 พิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วย
 หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มา
 ฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคล
 นั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้

(๓) จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วแต่ได้หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้ว
 แต่ยังไม่จับตัวมาได้

ในกรณีดังกล่าว เมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้น
 ต่อไป

มาตรา ๒๖ เมื่อคู่ความร้องขอและมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คัดคำเบิกความพยาน
 และรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลได้โดยกำหนดวิธีการและเงื่อนไขตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๒๗ เมื่อการได้ส่วนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น คู่ความมีสิทธิแถลงปิดคดีของตน
 ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด

หมวด ๓

การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ เว้นแต่ มาตรา ๑๒ วรรคสอง มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ คำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน นอกจากจะต้อง ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับข้อกล่าวหาและพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติแล้ว จะต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและสถานที่ตั้ง ของทรัพย์สินที่ขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ชื่อ และที่อยู่ของผู้ครอบครองหรือมีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ในขณะยื่นคำร้องด้วย

มาตรา ๓๐ เมื่อได้รับคำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ให้ศาลประกาศคำร้อง ดังกล่าวโดยเปิดเผยตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

บุคคลภายนอกอาจร้องคัดค้านเข้ามาในคดีได้แต่ต้องกระทำก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น คำคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลโดยระบุเหตุแห่งการคัดค้านโดยละเอียด และให้ศาลส่งสำเนาคำคัดค้านให้แก่คู่ความทุกฝ่าย

มาตรา ๓๑ ผู้ใดกล่าวอ้างโต้แย้งว่า ทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิด จากการร่ำรวยผิดปกติก็ดี มิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็ดี ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล

ถ้าผู้มีภาระการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน มิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ หรือมิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ผู้กล่าวอ้างโต้แย้งเป็นทายาทหรือผู้จัดการมรดก ให้ศาลคำนึงถึงความสามารถ ในการพิสูจน์ของบุคคลดังกล่าวและพิจารณาพิพากษาตามที่เห็นว่าเป็นธรรม

หมวด ๔

อุทธรณ์

มาตรา ๓๒ ให้จัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๓ การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นนั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริต และประพฤติมิชอบเพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริต และประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

มาตรา ๓๕ คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามมาตรา ๒๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๓๖ ให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพิจารณาพิพากษา หรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๓๘ คำพิพากษาหรือคำสั่งของ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๗ การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดี ในชั้นอุทธรณ์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕

ฎีกา

มาตรา ๓๘ การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ ให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๐ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แล้วให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณา วินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับกับการฎีกาด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ คำร้องตามมาตรา ๓๘ ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาหนึ่งคนและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อยสามคน การวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้บังคับตามความเห็นของฝ่ายที่เห็นควรรับฎีกา

มาตรา ๔๐ ให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๓๘ ไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย

ปัญหาสำคัญตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ
(๒) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

(๓) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

(๔) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

(๕) เมื่อจำเลยต้องคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

(๖) เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วอาจมีผลเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๗) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วยและให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น

ในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้อวินิจฉัย ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกาไว้พิจารณา

มาตรา ๔๑ หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๓๘ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดี ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๔๒ การพิจารณาและการพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นฎีกา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖

การริบทรัพย์สินและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๔๓ การริบทรัพย์สินในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ นอกจากศาลจะมีอำนาจริบทรัพย์สินตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๑) ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

(๒) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิดหรือจากการเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้โฆษณาหรือประกาศให้ผู้อื่นกระทำความผิด

(๓) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) หรือ (๒)

(๔) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒)

หรือ (๓)

ในการที่ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินตาม (๑) ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด รวมทั้งโอกาสที่จะนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการกระทำความผิดอีก

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าวิธีการอื่นที่จะทำให้บุคคลไม่สามารถใช้ทรัพย์สินตาม (๑) ในการกระทำความผิดได้อีกต่อไป ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวแทนการริบทรัพย์สิน หากการดำเนินการตามวรรคสามไม่เป็นผล ศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นในภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๔ ในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ บรรดาทรัพย์สินดังต่อไปนี้ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

(๑) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

(๒) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือตามกฎหมายอื่น

(๓) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่ได้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

(๔) ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๕) ดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม (๑) (๒) (๓)

หรือ (๔)

มาตรา ๔๕ การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๔๖ ถ้าความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำขอของโจทก์ว่า สิ่งที่ศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน โดยสภาพไม่สามารถส่งมอบได้ สูญหาย หรือไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด หรือได้มีการนำสิ่งนั้นไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือได้มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น หรือการติดตามเอาคืนจะกระทำได้โดยยากเกินสมควร หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจกำหนดมูลค่าของสิ่งนั้นโดยคำนึงถึงราคาท้องตลาดในวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และสั่งให้ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งซึ่งศาลสั่งริบหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าดังกล่าวภายในเวลาที่ศาลกำหนด

การกำหนดมูลค่าตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีการนำไปรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่น หรือในกรณีมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาแทนต่ำกว่าราคาท้องตลาดของสิ่งซึ่งศาลสั่งริบหรือให้ตกเป็นของแผ่นดินในวันที่มีการจำหน่าย จ่าย โอนสิ่งนั้น ให้ศาลกำหนดโดยคำนึงถึงสัดส่วนของทรัพย์สินที่มีการรวมเข้าด้วยกันนั้น หรือมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาแทนสิ่งนั้น แล้วแต่กรณี

ในการสั่งให้บุคคลชำระเงินตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ผู้นั้นชำระเงินทั้งหมดในคราวเดียวหรือจะให้ผู้ชำระก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณี และถ้าผู้นั้นไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ต้องเสียดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดตามอัตราที่กฎหมายกำหนด และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลนั้นได้ไม่เกินจำนวนเงินที่ยังค้างชำระ

มาตรา ๔๗ ในกรณีที่ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำร้องของเจ้าของที่แท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน คำร้องของเจ้าของที่แท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

ในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินตามมาตรา ๔๕ หากปรากฏโดยคำร้องของผู้เป็นเจ้าของแท้จริงในทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินแทน คำร้องของเจ้าของแท้จริง เช่นว่านี้จะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๘ บรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

มาตรา ๔๔ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการพิจารณา
พิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ
ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อบังคับ
หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
 พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การทุจริตและประพฤติมิชอบมีความร้ายแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและคคีความที่เกี่ยข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดนิยาม “คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ” “ศาล” “ผู้ถูกกล่าวหา” “ประธานกรรมการ ป.ป.ช.” “คณะกรรมการ ป.ป.ช.” และ “คณะกรรมการ ป.ป.ท.” (ร่างมาตรา ๓)

๒.๒ กำหนดให้นำเอาวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ไปใช้บังคับในศาลทหาร (ร่างมาตรา ๔)

๒.๓ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

๒.๔ กำหนดให้วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นระบบไต่สวน และในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติใดใช้ได้กับวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวิธีพิจารณาความตามพระราชบัญญัตินี้ ส่วนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบใดมีข้อหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดียาเสพติดหรือข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์รวมอยู่ด้วยให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ข้อหาความผิดนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖)

๒.๕ กำหนดกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๑๐)

๒.๖ กำหนดโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และถ้าเป็นการหลบหนีในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๗ กำหนดรูปแบบการทำคำฟ้องตามที่บัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และต้องมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นความผิดคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด พร้อมทั้งชี้ชองพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนข้อเท็จจริงต่อไป และในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ในวันยื่นฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และให้โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๘ กำหนดวิธีการไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกำหนดให้ศาลจัดทำหมายความแก่จำเลย ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง รวมทั้งการแถลงคดีของจำเลยเพื่อให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลจะสังคดี และกำหนดให้ศาลต้องแสดงเหตุผลในการสังคดีด้วย (ร่างมาตรา ๑๔) นอกจากนี้ หากในชั้นพิจารณาคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๖)

๒.๙ กำหนดให้คู่ความสามารถอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

๒.๑๐ ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นแนวทางในการแสวงหาความจริง และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๑๙) และกำหนดให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ (ร่างมาตรา ๒๑)

๒.๑๑ กำหนดให้การพิจารณาและการสืบพยานในศาลกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และหากศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ หากมีเหตุตามที่กำหนดไว้ (ร่างมาตรา ๒๕)

๒.๑๒ กำหนดวิธีพิจารณาและการดำเนินคดีในการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (ร่างมาตรา ๒๘) และกำหนดให้การพิจารณาพิสูจน์ตกกับผู้กล่าวอ้างโต้แย้งถึงกรณีที่ทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ หรือมิได้เป็นทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (ร่างมาตรา ๓๑)

๒.๑๓ กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๓๒) และกำหนดให้การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๑๔ กำหนดให้จำเลยจะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลขณะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา มิฉะนั้นให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๓๔ และร่างมาตรา ๓๘ วรรคสอง)

๒.๑๕ กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย หรือในกรณีที่อัยการสูงสุดลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย และในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้ศาลแสดงเหตุผลประกอบด้วย โดยให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำสั่งไม่รับฎีกานั้น (ร่างมาตรา ๔๐)

๒.๑๖ กำหนดบทบัญญัติในเรื่องการริบทรัพย์สินและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไว้เป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการกระทำความผิดหรือจากการเป็นผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้โฆษณาหรือประกาศให้ผู้อื่นกระทำความผิด และทรัพย์สินหรือประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ที่บุคคลได้มาจากการจำหน่าย ไอศ ด้วยประการใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด รวมตลอดทั้งดอกผลหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น (ร่างมาตรา ๔๓) ส่วนการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในส่วนอาญาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๔๕)

๒.๑๗ กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ได้ และคำร้องของเจ้าของที่แท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ส่วนกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงิน หากปรากฏโดยคำร้องของผู้เป็นเจ้าของแท้จริงในทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่ หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินแทน คำร้องของเจ้าของแท้จริงเช่นว่านี้จะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวเช่นกัน (ร่างมาตรา ๔๗)